

จดหมายข่าว

ธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย

ปีที่ 7 ฉบับที่ 7.1 (มกราคม - มิถุนายน) 2559

ISSN 1906-4977

แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย

กิจกรรมส่งเสริมธรรมาภิบาล

: ดร.อำนวย ยศสุข

: ประมวลผลหลักสูตรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา
(ตอนที่ 1/2)

กิจกรรมส่งเสริมภารกิจมหาวิทยาลัย

: กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน

“เล่าสู่กันฟัง...กิจกรรมการเรียนการสอน”

กิจกรรมส่งเสริมอาสาสมัครในอุดมศึกษา

“การบริหารจัดการอาสาสมัครและนักศึกษาการเพื่อสังคมในประเทศญี่ปุ่น”

ข่าวอุดมศึกษา

: รวมพลังก้าวสู่ธรรมาภิบาล

ข่าวประชาสัมพันธ์

: หลักสูตร “การบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศ”

สารบัญ

Contents >>

3 แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย
ดร.อานวย ยศสุข

9 ประมวลผลหลักสูตรสภามหาวิทยาลัยเพื่อ
การพัฒนาอุดมศึกษา (ตอนที่ 1/2)

14 กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน
“เล่าสู่กันฟัง...ของกิจกรรมการเรียน
การสอน”

16 กิจกรรมส่งเสริมอาสาสมัครในอุดมศึกษา
“การบริหารจัดการอาสาสมัครและ
นักวิชาการเพื่อสังคมในประเทศไทย”

20 รวมพลังก้าวสู่ธรรมาภิบาล

22 หลักสูตรการบริหารหลักสูตรสู่
ความเป็นเลิศ

Editorial >>

บทบรรณาธิการ

จดหมายข่าวธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยฉบับนี้เป็นฉบับที่ 22 เนื้อหา
ในจดหมายข่าวฯ ประกอบด้วยแนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย (ดร.อานวยยศสุข)
กิจกรรมส่งเสริมธรรมาภิบาล “ประมวลผลหลักสูตรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนา
อุดมศึกษา (ตอนที่ 1/2)” กิจกรรมส่งเสริมภารกิจมหาวิทยาลัย: กิจกรรมส่งเสริม
การเรียนการสอน “เล่าสู่กันฟัง...กิจกรรมการเรียนการสอน” กิจกรรมส่งเสริม
อาสาสมัครในอุดมศึกษา “การบริหารจัดการอาสาสมัครและนักวิชาการเพื่อ
สังคมในประเทศไทย” ข่าวอุดมศึกษา “รวมพลังก้าวสู่ธรรมาภิบาล”
ข่าวประชาสัมพันธ์ “หลักสูตร การบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศ”

จดหมายข่าวธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็น
สื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทัศนะและประสบการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
อุดมศึกษา และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัย
หากท่านผู้อ่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใดๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำ
จดหมายข่าวฯ หรือประสงค์ที่จะนำบทความเรื่องธรรมาภิบาล ตลอดจน
ประสบการณ์ หรือแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดี
ในสถาบันของท่านมาเผยแพร่ กรุณาติดต่อกองบรรณาธิการตามที่อยู่
ด้านล่างนี้ จักขอบคุณยิ่ง

กองบรรณาธิการ

สถาบันคลังสมองของชาติ
www.knit.or.th/ugi

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา : ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง

กองบรรณาธิการ : ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร
นางสาวฉันทลักษณ์ อาจหาญ

จัดพิมพ์โดย : สถาบันคลังสมองของชาติ
ชั้น 22B อาคารมหานครยิบซัม เลขที่ 539/2 ถนนศรีอยุธยา
เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ : 0 2640 0461 โทรสาร : 0 2640 0465

ดร.อำนวย ยศสุข

สถาบันคลังสมองของชาติ
ได้รับความกรุณาจาก ดร.อำนวย ยศสุข
สัมภาษณ์วันที่ 14 พฤษภาคม 2557 เวลา 14.00 น.
ณ บริษัท พิริยพูล อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด

ประวัติ

ดร.อำนวย ยศสุข เกิดเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2480 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี เศรษฐศาสตรบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท M.S. (Agricultural Economics) Arizona State University ประเทศสหรัฐอเมริกา และปริญญาเอก เศรษฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และได้ผ่าน หลักสูตรรับปริญญาบัตร ประกาศนียบัตรการวางแผนการเกษตรจากประเทศไต้หวัน

ประวัติการทำงานที่สำคัญ ได้แก่

- ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ
- เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
- รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
- รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
- รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
- รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่
- สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดเชียงใหม่
- กรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิ
- กรรมการสิทธิมนุษยชนประจำสภาผู้แทนราษฎร
- นายกสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้

ดร.อำนวย ยศสุข ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.) และ มหาวชิรมงกุฎ (ม.ว.ม.) ปัจจุบัน ดร.อำนวย ยศสุข ดำรงตำแหน่ง นายกสมาคมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประธานกรรมการ บริษัท พิริยพูล อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล จำกัด และบริษัทในเครือ และกรรมการบริษัท เชียงใหม่ โพรเซ้นฟูดส์ จำกัด (มหาชน)

“ในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัยฯ ซึ่งเป็นผู้นำพาความเปลี่ยนแปลงให้เกิดการพัฒนาแก่มหาวิทยาลัยฯ ต้องการเห็นมหาวิทยาลัยแม่โจ้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการผลิตบัณฑิตที่เป็นคนดี คนเก่ง และนำความรู้โดยเฉพาะด้านการเกษตรไปสู่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็ง จึงเป็นเป้าหมายในการทำงานมาโดยตลอด”

1. บทบาทของนายกสภามหาวิทยาลัย ในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้พัฒนามาจากโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมประจำภาคเหนือ สังกัดกระทรวงธรรมการ เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2477 และครบรอบ 80 ปี ในปี 2557 นับเป็นสถานศึกษาขั้นสูงสุด ทางเกษตรของประเทศไทย พัฒนาการของแม่โจ้จึงเป็นตำนานอันทรงค่า และมีประวัติที่เล่าขานกันยาวนานถึงเรื่องราวการเรียนรู้ของการเกษตร การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ การฝึกทักษะชีวิต การต่อสู้ของชาวไร่ ชาวนา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพของคนไทย

ด้วยพื้นฐานความเป็นมาจากสถาบันที่มีความผูกพันในการเกษตรดังกล่าว มหาวิทยาลัยแม่โจ้จึงมีลักษณะเฉพาะด้านการเกษตร วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ คือ “เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีความเป็นเลิศทางการเกษตรในระดับนานาชาติ” ผมได้รับการโปรดเกล้าในตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยแม่โจ้ คนที่ 3 โดยดำรงตำแหน่งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เนื่องจากเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัย จึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยมาช้านาน ตั้งแต่มีโอกาสได้รับความรู้จากมหาวิทยาลัยฯ จนมาเป็นศิษย์เก่า ดังนั้นจึงมีความรักความผูกพันเข้าใจในวัฒนธรรม ประเพณีของมหาวิทยาลัยอย่างลึกซึ้ง ต้องการสร้างความสามัคคีที่เหนียวแน่นและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดมา และมีความภาคภูมิใจในสถาบันตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ดังที่เรียนให้ทราบว่ามหาวิทยาลัยแม่โจ้เป็นมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่มากมีจุดเด่นที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่น คือเป็นมหาวิทยาลัยที่มีรากฐานจากการเกษตร เป็นที่พึ่งของชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรเป็นหลัก สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย ทำให้มหาวิทยาลัยกลายเป็นสถาบันการศึกษาที่ใกล้ชิดและเป็นที่พึ่งของชุมชน โดยเฉพาะชุมชนเกษตรมาเป็นเวลาช้านานจนทำให้นักศึกษาและบุคลากรของ

มหาวิทยาลัยเป็นที่ไว้วางใจของเกษตรกร มหาวิทยาลัยแม่โจ้จึงได้รับความร่วมมือ ความไว้วางใจ จากเกษตรกรเสมอมา
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ต้องยอมรับว่า มหาวิทยาลัยในปัจจุบันต้องก้าวสู่ยุคของการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลง เมื่อเป็นเช่นนั้น มหาวิทยาลัยฯ จึงได้กำหนดเป้าหมายโดยวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยใน 15 ปีข้างหน้า เพื่อเป็นแนวทางและเตรียมความพร้อมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น มีปัจจัยหลายประเด็นที่ทำนายให้มหาวิทยาลัยต้องมีการปรับตัว และเตรียมรับมือต่อสถานการณ์ ทั้งที่เป็นผลกระทบจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ วิกฤตการณ์ด้านพลังงาน ความวิตกกังวลด้านความมั่นคงทางองค์กร ผลกระทบจากปัจจัยภายในประเทศที่มีความต้องการก้าวสู่ระบบเศรษฐกิจที่อิงความรู้เป็นฐาน การให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนหรือแม้แต่การนำประเทศก้าวเข้าสู่ AEC

ดังนั้น การจะนำประเทศให้สามารถก้าวผ่านวิกฤตความเปลี่ยนแปลง และมีศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศได้นั้น มหาวิทยาลัยฯ จำต้องปรับกระบวนการและเตรียมพร้อมไปสู่การมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของชาติ และก้าวสู่มหาวิทยาลัยชั้นนำด้านการเกษตรในระดับนานาชาติ

ในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัยฯ ซึ่งเป็นผู้นำพาความเปลี่ยนแปลงให้เกิดการพัฒนาแก่มหาวิทยาลัยฯ ต้องการเห็นมหาวิทยาลัยแม่โจ้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการผลิตบัณฑิตที่เป็นคนดี คนเก่ง และนำความรู้โดยเฉพาะด้านการเกษตรไปสู่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็ง จึงเป็นเป้าหมายในการทำงานมาโดยตลอด

2. การปฏิรูปสภามหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัย เป็นองค์กรสูงสุดทำหน้าที่กำกับดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย รวมทั้งทำหน้าที่สนับสนุนการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย และติดตามกำกับการทำงานของอธิการบดี ให้บรรลุผลในการกิจต่างๆ ตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนด จัดให้มีการรายงานผลการดำเนินงานในทุกมิติของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็น แผนงาน หน่วยงาน เชื่อมโยงระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภายนอก ผสมผสานการกำกับดูแลด้วยกฎระเบียบ และการสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยสามารถขับเคลื่อนในภาพรวมเพื่อสอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศ

โดยภาพรวมมีการดำเนินการโดยคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามองค์ประกอบในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ. 2539 การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 15 ที่ได้กำหนดให้สภาฯ มีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัยฯ เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงานตามพันธกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ตามการปฏิรูประบบราชการที่มีความสะดวก รวดเร็ว ยืดหยุ่น คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานของสภาฯ เช่น มีการกำหนดให้วางแผนการประชุมไว้ล่วงหน้าตลอดทั้งปี และตามกรอบแผนอุดมศึกษา

ระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2551- 2565) ได้วางแนวทางธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการอุดมศึกษาของสภามหาวิทยาลัยซึ่งมีความสำคัญต่อความเจริญของมหาวิทยาลัยและผลผลิตที่ได้สรุปบทบาทและความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจและเป้าประสงค์ สรรหาสนับสนุน และติดตามกำกับ การปฏิบัติงานของอธิการบดี ประเมินผลการปฏิบัติงานของสภามหาวิทยาลัย จัดให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และกำกับ ติดตาม ทบทวนโครงสร้างหลักสูตร ฯลฯ

การปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฯ รวมทั้งหน้าที่การกระจายอำนาจให้ดำเนินการในเรื่องหนึ่งเรื่องใดจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและการดำเนินการ ตามหลักธรรมาภิบาล สภามหาวิทยาลัยได้มีการปฏิรูปการดำเนินงานให้เป็นระบบ ดังนี้

การจัดองค์กรและบุคลากรของสภาฯ

- 1) แต่งตั้งรองอธิการบดีคนหนึ่ง โดยคำแนะนำของอธิการบดีเพื่อทำหน้าที่เป็นเลขานุการสภามหาวิทยาลัย
- 2) จัดตั้งสำนักงานสภามหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานขนาดเล็ก อัตรากำลัง 5 คน ให้เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่รองรับภารกิจของสภามหาวิทยาลัยขึ้นตรงกับสภามหาวิทยาลัยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรองอธิการบดีฝ่ายบริหาร เลขานุการสภามหาวิทยาลัย
- 3) แต่งตั้งคณะกรรมการประจำ ได้แก่ คณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย คณะกรรมการบริหารงานบุคคล คณะกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ คณะกรรมการนโยบายทรัพย์สิน คณะกรรมการตรวจสอบระบบและบริหารความเสี่ยง และคณะอนุกรรมการสภาฯ รวม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านกฎหมาย ด้านวิชาการ ด้านพัฒนาและนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านความเสี่ยง และด้านนโยบายทรัพย์สิน เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาศึกษาข้อมูล พิจารณา กลั่นกรองงานและให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลใช้ประกอบการพิจารณาและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้มอบหมายให้ดำเนินการ เช่น คณะกรรมการสรรหาผู้บริหารของมหาวิทยาลัย เป็นต้น

การประชุมสภามหาวิทยาลัย

การประชุมสภาฯ เป็นไปตามข้อบังคับฯ ว่าด้วยการประชุมสภามหาวิทยาลัย พ.ศ. 2540 และเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของสภาฯ มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์กับการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย จึงวางหลักปฏิบัติไว้ดังนี้

- 1) กำหนดให้มีแผนการประชุมที่กำหนดไว้ล่วงหน้าตลอดปี และฝ่ายเลขานุการจะดำเนินการตามแผนที่กำหนดโดยเชิญประชุมสภาฯ ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 10 วัน ก่อนการประชุม
 - 2) จัดส่งเอกสารการประชุมให้คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย ได้พิจารณาล่วงหน้าก่อนการประชุมไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนการประชุมกรรมการสภาฯ จะได้รับเฉพาะเอกสารสรุปประเด็นเพื่อรับทราบและพิจารณา ส่วนเอกสารรายละเอียดประกอบจะจัดเข้าระบบ E-meeting ซึ่งสภาฯ ได้มีการปฏิรูปการจัดการประชุม โดยการนำระบบการประชุม E-meeting มาใช้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553
- ทั้งนี้สภาฯ ได้คำนึงถึงการได้รับข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง และทันต่อเวลาสำหรับทุกๆ เรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบและสามารถมั่นใจได้ว่าจะมีความสมบูรณ์ของข้อมูลและข้อมูลสารสนเทศที่นำเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย ควรดำเนินการโดยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และมีปริมาณไม่มากเกินไป แต่ไม่น้อยจนส่งผลเสียต่อการพิจารณาตัดสินใจตามวาระการประชุมของสภาฯ

ระเบียบวาระการประชุม มีดังนี้

- 1) เรื่องแจ้งเพื่อทราบ เลขานุการสภาฯ จะอ่านเฉพาะหัวข้อเรื่องเท่านั้น
- 2) เรื่องรับรองรายงานการประชุม
- 3) เรื่องเพื่อพิจารณาทุกหัวข้อ (เห็นชอบและหรืออนุมัติ) เป็นเรื่องที่ต้องผ่านการพิจารณาก่อนรองในรายละเอียดทั้งหมดจากคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการสภาฯ และเป็นผู้นำเสนอผลการพิจารณาก่อนรองต่อสภาฯ เพื่อประกอบการพิจารณา
- 4) เรื่องเพื่อพิจารณา เป็นเรื่องที่สภาฯ จะต้องเป็นผู้พิจารณาอนุมัติเองเท่านั้น
- 5) เรื่องเชิงนโยบาย เป็นเรื่องที่สภาฯ ให้ความสำคัญมาก โดยได้กำหนดให้บรรจุไว้ในระเบียบวาระทุกครั้ง ผู้เสนอคือกรรมการสภาฯ และมหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยจะต้องเสนอเรื่องต่อสภาฯ ล่วงหน้าไว้ตลอดปี โดยหัวข้อเรื่องเชิงนโยบายควรมีความสอดคล้องกับการพัฒนามหาวิทยาลัย หรือแผนการพัฒนามหาวิทยาลัยทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ขั้นตอนการให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นของสภาฯ ได้มีการเตรียมข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับการมหาวิทยาลัย

- 6) เรื่องสืบเนื่อง/รายงานผลการดำเนินงาน/รายงานความก้าวหน้า เป็นเรื่องการรายงานผลการดำเนินงาน/ความก้าวหน้าที่สภาฯ มอบหมายหรือเรื่องพิจารณาไม่แล้วเสร็จ
- 7) เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

ซึ่งสภาฯ ได้มีการปฏิรูปโดยปรับปรุงระเบียบวาระการประชุมและวิธีการนำเสนอจากเดิมมี 5 ระเบียบวาระ ให้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมวิธีการเสนอในข้อ 3 เพื่อให้สภาฯ มีเวลาในเรื่องเชิงนโยบายตามข้อ 5 มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการจะจัดทำแผนการดำเนินงานประจำปีของสภาฯ และแผนการติดตามงาน วางไว้ล่วงหน้าตลอดปี เพื่อให้กรรมการสภาฯ ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน

การเพิ่มพูนสมรรถนะกรรมการสภาฯ

สภาฯ ได้มีนโยบายให้มีการเพิ่มพูนสมรรถนะกรรมการสภาฯ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ดังนี้

❖ **การจัดประชุม Retreat ประจำปี** วัตถุประสงค์ของการจัดจะพิจารณาจากยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย และประเด็นการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกที่มีผลกระทบกับการพัฒนามหาวิทยาลัย โดยได้กำหนดให้วางแผนดำเนินการไว้ล่วงหน้าตลอดปีได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน รวม 10 ครั้ง 15 เรื่อง ซึ่งถือเป็นการประชุมอย่างมีส่วนร่วมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถแข่งขันทางการศึกษาได้

❖ **การปฐมนิเทศกรรมการสภาฯ ใหม่** สภาฯ ได้วางนโยบายให้ผู้บริหารในระดับรองอธิการบดี คณบดีและหัวหน้าหน่วยงานเทียบเท่าคณะ เข้าร่วมประชุมสภาฯ เพื่อให้รับทราบการปฏิบัติหน้าที่ของสภาฯ รวมทั้งเพื่อเป็นการสื่อสารข้อมูลให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ลดการบิดเบือน เป็นการวางแนวทางที่จะมาเป็นกรรมการสภาฯ ส่วนในการปฐมนิเทศกรรมการสภาฯ ใหม่ ได้จัดทำคู่มือกรรมการสภาฯ ให้กับกรรมการสภาฯ ที่เข้ามาทำหน้าที่ใหม่ ได้ศึกษาข้อมูลมหาวิทยาลัย กฎ กติกา และบทบาทหน้าที่ ซึ่งรวมถึงจรรยาบรรณของกรรมการสภาฯ

❖ **การฝึกอบรม ประชุมสัมมนา** กรรมการสภาฯ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาดูงาน ณ ต่างประเทศ การอบรม สัมมนา โดยมีการเข้าร่วมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับบทบาทของสภาฯ มีการศึกษาดูงานด้านกิจการสภาฯ ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ได้แก่ University Putra Malaysia และ National University of Singapore โดยมหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนใน Cluster พัฒนาบุคลากรในทุกระดับ

💧 การปรับปรุงระบบและวิธีการสรรหานายกสภาฯ

และกรรมการสภาฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ องค์ประกอบของสภาฯ ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ. 2539 ให้มีนายกสภาฯ และกรรมการสภาฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน กรรมการสภาฯ โดยตำแหน่ง จำนวน 3 คน กรรมการสภาฯ จากผู้ดำรงตำแหน่งบริหาร จำนวน 9 คน และกรรมการสภาฯ จากคณาจารย์ จำนวน 9 คน การได้มาซึ่งนายกสภาฯ และกรรมการสภาฯ จะต้องเป็นไปตามข้อบังคับที่กำหนด ซึ่งถ้าหากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นบุคคลภายนอกที่ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ รวมประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย มีจำนวน 11 คน ในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัยเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านๆ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะนี้มหาวิทยาลัยได้เสนอสภาฯ เพื่อปรับปรุงพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่โจ้และอยู่ระหว่างการดำเนินการตามขั้นตอน ซึ่งจะมีการปรับปรุงองค์ประกอบของสภาฯ และเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงระบบและวิธีการสรรหานายกสภาฯ และกรรมการสภาฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในลำดับต่อไป ทั้งนี้ การปรับปรุงจะต้องคำนึงถึงประโยชน์และความเจริญของมหาวิทยาลัยเป็นลำดับแรก

การประเมินผลการดำเนินงานของสภาฯ

สภามหาวิทยาลัยได้พิจารณาให้มีการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการอุดมศึกษา โดยจัดให้มีระบบการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยโดยได้วางแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย ดังนี้

- 1) ให้มีการประเมินสภามหาวิทยาลัยตามวาระการดำรงตำแหน่ง
- 2) กำหนดรอบการประเมินผลฯ รวม 2 ครั้ง คือในช่วงสิ้นปีที่ 1 ของวาระเป็นการประเมินตนเอง และช่วงปลายของวาระ (ปลายปีที่ 1 ของวาระ) เป็นการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก
- 3) วิธีการประเมิน ใช้แบบสำรวจความคิดเห็นและให้มีการประเมินในเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการคุยกันในแต่ละกลุ่มว่าเรื่องเด่นๆ ที่สภาฯ ได้ทำมีอะไรบ้าง ได้ตั้งเป้าหมายว่าจะทำอะไร สภาฯ ได้ทำตามเป้าหมายได้หรือไม่ได้เพราะอะไร และอนาคตข้างหน้าจะทำอะไร ซึ่งอาจจะต้องพิจารณามติเรื่องที่สภาฯ ได้ให้ความเหมาะสมกับเรื่องที่ฝ่ายบริหารเสนอมาหรือไม่ โดยจะใช้ช่วงเวลานี้เป็นการประเมินมหาวิทยาลัยในภาพรวม เหตุผลคือส่วนหนึ่งของการประเมินมหาวิทยาลัยจะสะท้อนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของอธิการบดี และส่วนหนึ่งจะสะท้อนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของสภาฯ เพราะหลายเรื่องที่อธิการบดีทำได้หรือไม่ จะขึ้นอยู่กับสภาฯ ได้ให้ความเหมาะสมหรือไม่

3. การเสริมสร้างความสัมพันธ์

💧 สภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย

โดยสภามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย นายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภาฯ ที่ได้รับเลือกให้ทำหน้าที่นี้ถือว่าเป็นเกียรติ จึงเป็นบุคคลที่ต้องเสียสละแรงกายและแรงใจ และได้สร้างคุณประโยชน์ให้กับชุมชน สังคมและประเทศชาติ ตามความคาดหวังจึงต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ต้องศึกษาให้ความสนใจในเรื่องการศึกษา และบริบทของมหาวิทยาลัย เสียสละเวลา และพร้อมที่จะทำงานภายใต้กฎระเบียบและข้อบังคับดั่งนั้นในการเสริมสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจของสภาฯ เป็นไปตามที่กำหนดไว้ จึงต้องทำความเข้าใจถึงสถานะหน้าที่ของการเป็นกรรมการสภาฯ

💧 สภาฯ และฝ่ายบริหาร ในสถานะของสภาฯ

ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับดูแลมหาวิทยาลัยโดยใช้หลักธรรมาภิบาล และสร้างสรรค์ให้เกิดการพัฒนา ดังนั้น สภาฯ จึงต้องมีความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำด้วยความสุจริตใจ และไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีโดยรับฟังความเห็น และข้อเท็จจริงเพื่อให้รับรู้ข้อมูลประกอบการพิจารณาให้เกิดความรอบคอบส่วนการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหารที่ต้องผลักดันให้มหาวิทยาลัยดำเนินการไปตามทิศทางที่สภาฯ วางไว้ โดยต้องมีอิสระในการบริหาร แต่ต้องอยู่ภายใต้กติกา นโยบาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ที่กำหนดไว้ สิ่งที่สำคัญคือจะต้องมีความไว้วางใจกัน

💧 นายกสภาฯ และอธิการบดี ความสัมพันธ์ระหว่างนายก

สภาฯ และอธิการบดี โดยนายกสภาฯ เป็นผู้ดำเนินการกำกับดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และอธิการบดีเป็นผู้นำด้านการบริหารมหาวิทยาลัย จึงต้องมีเป้าหมายเดียวกัน ดำเนินการตามหน้าที่ให้บรรลุผลตามพันธกิจและเป้าหมายของมหาวิทยาลัย แต่แตกต่างกันที่บทบาทและอำนาจหน้าที่ซึ่งจะต้องไม่ล่วงล้ำอำนาจซึ่งกันและกัน อธิการบดีอาจให้คำแนะนำ สภาฯ เกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยผ่านทางนายกสภาฯ จึงต้องมีความใกล้ชิดกันในการทำงาน การเสริมสร้างความสัมพันธ์จึงเป็นการส่งเสริม สนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานของอธิการบดีจะสะท้อนถึงประสิทธิภาพของสภามหาวิทยาลัยไปด้วย

4. นโยบายสำคัญของมหาวิทยาลัย

จากการดำเนินการที่ผ่านมา สภาฯ ได้ร่วมกันกำหนดนโยบาย และทิศทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยได้แก่ การพัฒนางานวิจัยสู่ความเป็นเลิศ แนวทางการหารายได้ของมหาวิทยาลัย แนวทางการพัฒนานักศึกษา การพัฒนานักศึกษาให้เก่งคน เก่งงาน เก่งคิด ทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ : แผนพัฒนาระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2555 - 2569) ชิดความสามารถของมหาวิทยาลัยต่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ในปีพ.ศ. 2558 การพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ความเป็นนานาชาติ และ Roadmap สู่ Organic Green และ Eco University

5. ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัย ถือเป็นองค์กรที่สำคัญอย่างยิ่งที่มีส่วนโดยตรงต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยและอุดมศึกษาในภาพรวมและยั่งยืน ถ้าสามารถสร้างกลไกที่ดี ทั้งองค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัย กระบวนการในการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัย ผลที่ได้ย่อมส่งผลที่ดีอย่างแน่นอน นวัตกรรมใหม่ของสภาฯ นั้น ควรจะจัดให้มีการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาสภามหาวิทยาลัย ดังนี้

1. องค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัย ควรมีสัดส่วนจากกรรมการภายใน-ภายนอกอย่างไร จึงจะเหมาะสม รวมทั้งที่มาของกรรมการ เช่น ควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากส่วนกลาง ในพื้นที่อย่างไรจึงเหมาะสม เป็นสัดส่วนเท่าใดจึงเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนและสภามหาวิทยาลัยต้องถือว่าเป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วนในการที่จะเข้ามาขับเคลื่อนทิศทางการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยที่มีความแตกต่างกัน นอกจากองค์ประกอบของกรรมการสภามหาวิทยาลัยแล้ว ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของกรรมการสภาฯ ว่าต้องมีคุณสมบัติอย่างไร เพื่อให้มั่นใจว่า สภามหาวิทยาลัยต้องเป็นกลาง มีความเป็นอิสระปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน และเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากสังคมในการที่จะกำหนดทิศทางการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยภาพรวม

2. การให้ความรู้แก่กรรมการสภามหาวิทยาลัย เพื่อให้ตระหนักในหน้าที่ของตนซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยกระบวนการให้ความรู้ต้องทำอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การปฐมนิเทศ การให้ความรู้แต่ละด้านที่จำเป็นต่อกรรมการสภามหาวิทยาลัยเพื่อเสริมความเข้าใจในระบบงานของมหาวิทยาลัยการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้กับหน่วยงานภายนอกทั้งจากมหาวิทยาลัยอื่น และภายในมหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่จะนำมาพัฒนามหาวิทยาลัย ตลอดจน การประชุมร่วมกันระหว่างสภามหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่กำกับดูแลมหาวิทยาลัย อาจจะทำให้เกิดการพัฒนาให้เป็นระบบเพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายร่วมกัน

3. กำหนดกรอบการทำงานที่ชัดเจน เกี่ยวกับการดำเนินงานของกรรมการสภามหาวิทยาลัยเพื่อลดความขัดแย้งแห่งผลประโยชน์ โดยกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อขจัดปัญหาความขัดแย้งแห่งผลประโยชน์อย่างรอบคอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างมีเหตุผลและเป็นอิสระภายใต้กรอบจริยธรรมที่ดี ตลอดจนมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วนเพื่อผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยโดยรวมเป็นสำคัญ ให้มีระบบการรายงานและสารสนเทศเพื่อสื่อสารให้ทุกภาคส่วนได้เข้าใจการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ควรมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสภาทุกมหาวิทยาลัย จะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ทราบข้อมูลของทุกสภามหาวิทยาลัยและทำให้แต่ละแห่งสามารถเทียบเคียงการทำงานเพื่อพัฒนาตนเองได้

4. การทำงานของสภาฯ ผู้ทำหน้าที่เลขานุการสภาฯ อาจจะทำให้เป็นผู้ที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียหรืออีกนัยหนึ่ง อาจจะเป็นบุคคลที่ไม่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัย เพื่อให้เป็นผู้ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียใดๆ และสามารถทำงานด้านนโยบายอย่างเต็มที่ มีอิสระอย่างเต็มที่ประจักษ์เพื่อเป็นกลไกให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างสภามหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับที่ประชุมอธิการบดีทั่วประเทศ และมีการประชุมเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง จะทำให้มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งได้มีโอกาสพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนและสร้างเครือข่ายร่วมกัน จะทำให้เกิดการพัฒนาโดยภาพรวมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นวัตกรรมต่างๆ ทั้งด้านองค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัย คุณสมบัติของกรรมการสภามหาวิทยาลัย องค์ประกอบของสำนักงานสภามหาวิทยาลัย การเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศ และการมีองค์กรกลางทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างสภามหาวิทยาลัย จะทำให้เกิดการส่งเสริมธรรมาภิบาลของสภามหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป

ประมวลผลหลักธรรมาภิบาล เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา (ตอนที่ 1/2)

ทิศทาง การพัฒนาอุดมศึกษาไทยในอนาคต :

■ การปฏิรูปสภามหาวิทยาลัย

การปฏิรูปสภามหาวิทยาลัย ถือเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการอุดมศึกษาที่ให้ความสำคัญเฉพาะในส่วนของสภามหาวิทยาลัย ตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ระบุว่า

1) สร้างความเปลี่ยนแปลงในมหาวิทยาลัย ต้องอาศัยการกำหนดและกำกับนโยบาย (Governance) การบริหารจัดการให้เกิดการปฏิบัติ รวมทั้งการมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงตลอดจนสร้างกลไกเพื่อการพัฒนาผู้บริหารตั้งแต่กรรมการสภามหาวิทยาลัยไปจนถึงผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย

2) ปรับโครงสร้างการบริหารธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยโดยรวมถึง

- ที่มาและระบบการคัดเลือกนายกสภามหาวิทยาลัย
- ที่มาของคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย สัดส่วนของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ควรสูงกว่ากรรมการที่มาจากภายในมหาวิทยาลัย การเลือกสรรกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิควรพิจารณาจากพันธกิจของสถาบันการมีส่วนร่วมของ Stakeholders และนักคิดนักปฏิบัติ
- ระบบการคัดเลือกอธิการบดีและผู้บริหารอื่นที่เปิดกว้างถึงผู้ที่เหมาะสมนอกมหาวิทยาลัย โดยให้อาสาสมัครมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย เช่น ศิษย์เก่า สมาคมวิชาชีพวิชาการ องค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการสรรหา

3) จัดให้มีสำนักงานของสภามหาวิทยาลัย มีเลขานุการสภาฯ เต็มเวลา สร้างระบบการจัดวาระการประชุมที่โปร่งใสก้าวหน้า มีเนื้อหาเชิงนโยบายมากกว่าการอนุมัติวาระเชิงบริหาร ในรายละเอียด ระบบการกลั่นกรองวาระเพื่ออนุมัติรับทราบและ

ชักจูงการติดตามความก้าวหน้า และผลการปฏิบัติตามมติของสภามหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนให้การทำงานของฝ่ายบริหาร และสำนักงานสภาฯ ปลอดความขัดแย้ง

4) ทดลองระบบการบริหารนโยบายและการจัดการมหาวิทยาลัยใหม่ๆ เช่น President + Provost, Chancellor + Vice Chancellor ที่ทำงานเต็มเวลา โดยคำนึงถึงภารกิจหลักของสภาฯ ประกอบด้วย การกำหนดทิศทางการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์ การสร้างและรักษาคุณภาพหลักสูตร บัณฑิต และสถาบัน การสร้างผู้บริหารรุ่นใหม่ การระดมทุนและทรัพยากรอื่นๆ

5) กำหนดให้มีการประเมินมหาวิทยาลัยเชิงธรรมาภิบาลอย่างครบวงจร ตั้งแต่นายกสภาฯ ไปจนถึงผู้บริหารระดับภาควิชา พร้อมตัวชี้วัดที่เหมาะสม

เพื่อตอบสนองต่อกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 ดังกล่าว ได้มีการดำเนินการปฏิรูปสภามหาวิทยาลัยไปแล้วในมหาวิทยาลัยของรัฐ 4 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยมุ่งที่จะสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นทั้งต่อสภาฯ และอธิการบดี หลังจากนั้นได้มีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างสภาฯ คณะกรรมการชุดต่างๆ ที่สภาฯ แต่งตั้งตลอดจนเชิญผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันเพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเสนอแนะประเด็นในการพัฒนาสภาฯ และมหาวิทยาลัยร่วมกันเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2555 ที่ผ่านมา (รายละเอียดการปฏิรูปสภาฯ และผลการปฏิรูปสภาฯ สามารถติดตามอ่านเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการประชุมประจำปีพ.ศ. 2555 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ รับเป็นเจ้าภาพ)

โจทย์สำคัญจึงอยู่ที่ จะสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นการปฏิรูปสภามหาวิทยาลัยอย่างไร ให้วงการอุดมศึกษาไทยได้เห็นความสำคัญ และดำเนินการเพื่อให้ได้ผลในทางปฏิบัติ ในขณะที่จะสามารถดึงบทเรียนหรือกรณีศึกษาใดขึ้นมาจากมหาวิทยาลัยที่ได้ดำเนินการนำร่องไปแล้ว เพื่อสร้างเป็นแนวทางหรือองค์ความรู้ที่จะต่อยอดไปสู่การพัฒนามหาวิทยาลัยต่อไป

■ อุดมศึกษาภายใต้บริบทการเข้าสู่ความเป็น AEC

การก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปีค.ศ. 2015 นั้น ถือเป็นอีกมิติที่จะส่งผลต่ออุดมศึกษาไทย สังเกตได้จากแผนการจัดตั้งประชาคมอาเซียน จะให้ความสำคัญและนำเอา “การศึกษา” มาใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาคนในเรื่องความร่วมมือต่างๆ รวมทั้งใช้ในการลดช่องว่างความแตกต่างในสังคมที่อยู่ร่วมกันโดยกำหนดไว้ชัดเจนว่า “..อาเซียนจะใช้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการสร้างประชาคมอาเซียน โดยการให้ความร่วมมือที่ใกล้ชิดกันทางด้านการศึกษาในแบบเรียนรู้อย่างตลอดชีวิต และให้ความสำคัญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของมนุษย์ให้เป็นจุดแข็งสำหรับประชาคมอาเซียน..” เมื่อประชาคมอาเซียนเกิดขึ้นสิ่งที่จะทำลายตามมาก็คือ

- การเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรี ซึ่งเป็นแรงงานที่มีฝีมือ (Skill Labor) จะเกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี บัณฑิตไทยจะถูกคนจากประเทศในกลุ่มอาเซียนเข้ามาแย่งงาน
- การให้บริการการศึกษาโดยเสรี จะมีมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีชื่อเสียงต่างๆ เข้ามาเปิดสอนในแต่ละประเทศ มีสาขาเฉพาะและหลากหลายมากขึ้น เข้ามาเป็นคู่แข่งกับมหาวิทยาลัยของไทย
- การยอมรับในมาตรฐานการศึกษาและปริญญาร่วมกัน
- การยอมรับคุณสมบัติของบริการวิชาชีพร่วมกัน
- การศึกษาข้ามพรมแดน หลากหลายรูปแบบทั้ง e-Learning, Instance Learning จะมีปัญหาในการขอเทียบวุฒิตามกฎหมายของสกอ. หากไม่มี visa หรือตราประทับประเทศที่เรียนจะไม่ได้การรับรองวุฒิเพราะถือว่าการจัดการศึกษาที่ไม่ถูกต้อง
- คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในระดับนานาชาติเป็นเรื่องเกี่ยวกับ QA และ QF

โจทย์สำคัญคือ สถานมหาวิทยาลัยในฐานะที่มีบทบาทและความรับผิดชอบต่อคุณภาพบัณฑิตให้สามารถแข่งขันได้เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนนั้น จะต้องทำอย่างไรเพื่อผลักดันการสร้างคนที่มีคุณภาพ และสร้างความเข้มแข็งให้กับมหาวิทยาลัยด้วยนโยบายการศึกษา

บทสรุปและข้อเสนอ :

ภาพรวมจากทิศทางและแนวโน้มของการพัฒนาอุดมศึกษาไทยในอนาคต ได้แสดงให้เห็นว่า “การปฏิรูปสถาบันมหาวิทยาลัย” คือคำสำคัญใหญ่ (Key Word) ที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนอุดมศึกษาได้ทั้งระบบ สถาบันคลังสมองของชาติซึ่งมีภารกิจหลักในการประสานและส่งเสริมการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานและแผนพัฒนาการอุดมศึกษา ตลอดจนทำหน้าที่เป็นองค์กรหลัก

ในการนำหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดีมาเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนามหาวิทยาลัยโดยผ่านกลไกการพัฒนาผู้กำกับนโยบาย (สภาฯ) และผู้บริหารมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้มหาวิทยาลัย ด้วยการสร้างผู้นำ การบริหารนโยบายหรือธรรมาภิบาล และการจัดการ (Leadership, Governance and Management : LGM) ได้สรุปและจัดทำข้อเสนอสำหรับทิศทางการดำเนินงานเพื่อผลักดันธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยไทย สร้างความพร้อมในการเป็นประชาคมอาเซียน 2015 ดังนี้

1. สนับสนุนองค์กรกลางจัดทำกระบวนการกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยต่างๆ ตระหนักถึงความสำคัญและดำเนินการปฏิรูปสถาบันมหาวิทยาลัย ผ่านกลไกที่จะผลักดันหลายรูปแบบ
 - กระบวนการทางวิชาการ ทั้งระเบียบวิธีการวิจัยและผลงานวิจัยในลักษณะ “ธรรมาภิบาลสถาบันมหาวิทยาลัยศึกษา”
 - เกณฑ์และมาตรฐานเพื่อใช้ในการสำรวจธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย วัดอุปสรรคเพื่อวัดความสำเร็จของการกำกับดูแลและควมมีธรรมาภิบาลสถาบันมหาวิทยาลัย นำไปสู่การจัดอันดับสถาบันมหาวิทยาลัย (Rating Governing Board) ว่าเป็นสภาฯ ที่ได้รับการยอมรับจากองค์กรกลางที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียเรียกว่าเป็นการสร้างหน่วยงานวัดความสำเร็จของสถาบันมหาวิทยาลัย เน้นตัวชี้วัดในลักษณะมุมมองจากภายนอกที่มีความคาดหวังต่อบทบาทสถาบันมหาวิทยาลัย โดยเป้าหมายหลักอยู่ที่องค์กรเกณฑ์และมาตรฐานที่นำมาใช้นั้นจะต้องมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในวงการอุดมศึกษา มีกระบวนการในการจัดทำเกณฑ์และมาตรฐาน ทั้งจากการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มสถาบันมหาวิทยาลัย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งจัดประชุมระดับประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 - เวทีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน
 - สร้างการยอมรับโดยมีรางวัล “ธรรมาภิบาลในแต่ละระดับ”
 - สื่อสารสาธารณะ เพื่อเผยแพร่มหาวิทยาลัยและผลงานที่ได้รับการยกย่องว่ามีธรรมาภิบาล
- จัดทำฐานข้อมูลกลางที่จำเป็นต่อสถาบันมหาวิทยาลัยอย่างเป็นระบบ อาทิ ทำระบบ Checklist ในการตรวจสอบการจัดการความเสี่ยงผ่านระบบ ICT เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งาน จัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สำหรับสถาบันมหาวิทยาลัยและกรรมการสภาฯ เป็นแนวทางในการปฏิรูปสถาบันจากกรณีศึกษาต่างๆ

ข้อมูลด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่ออุดมศึกษาไทย การผลักดันให้เกิดการปฏิรูปสถาบันมหาวิทยาลัยถือเป็นหัวใจหลักอันดับแรกที่สามารถจะขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนา

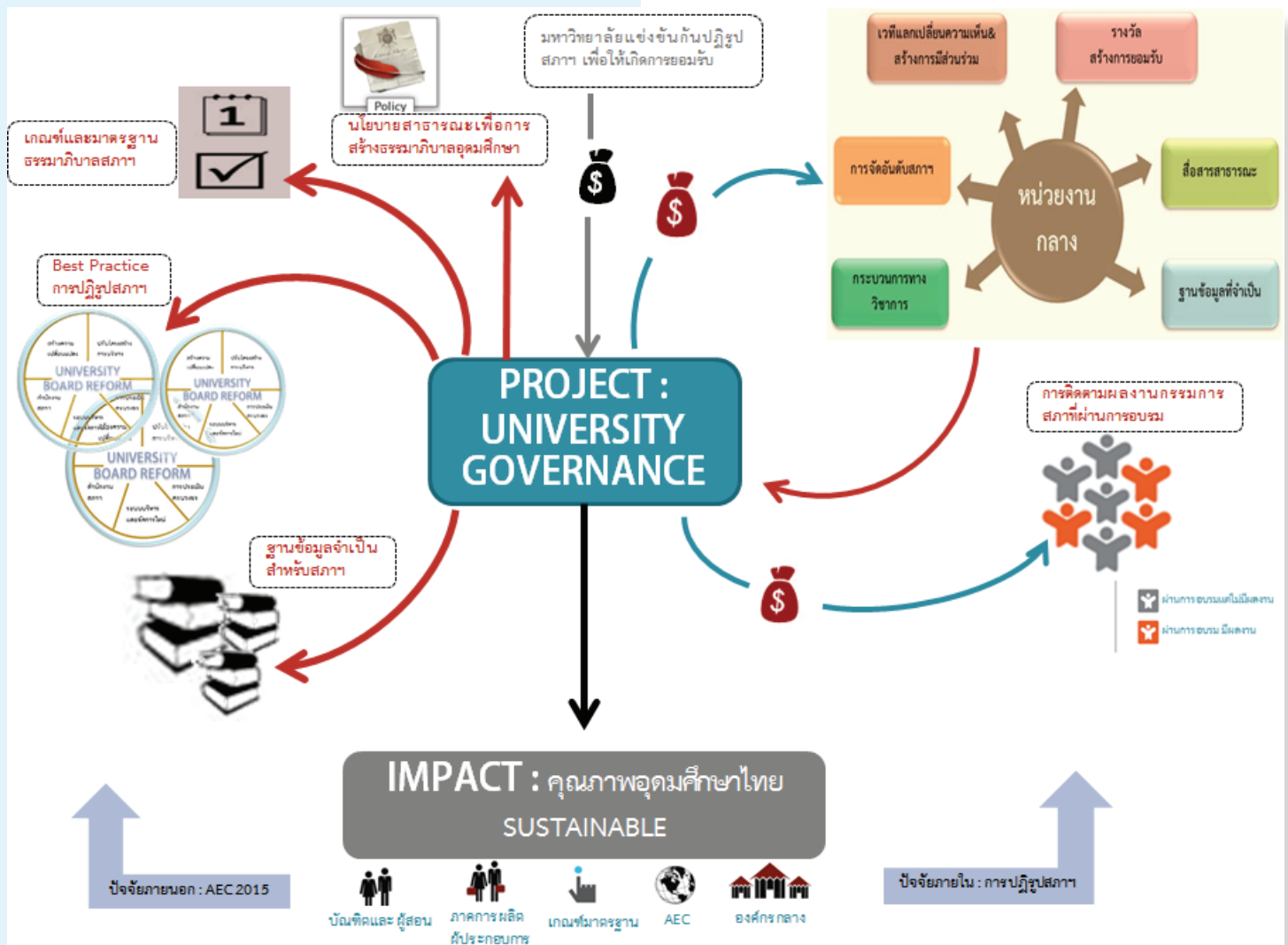
อุดมศึกษาไทยและสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยได้ทั้งระบบ หากกระแสดังกล่าวเป็นที่ยอมรับและรับรู้ร่วมกันเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน จะส่งผลให้เกิดการตามรอยในแนวปฏิบัติที่ดีต่อไป

2. สนับสนุนให้มีการติดตามบทบาทและการนำไปปฏิบัติที่ก่อให้เกิดผลงานของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาในแต่ละรุ่น และให้รางวัล เพื่อเป็นการต่อยอดจากองค์ความรู้ไปสู่ภาคปฏิบัติได้จริง ด้วยการสำรวจภาคสนาม (สัมภาษณ์และสังเกตการณ์หรือจัด Focus Group) จากคณะทำงานสถาบันคลังสมองของชาติ และจัดประชุมศิษย์เก่าของหลักสูตรฯ แต่ละรุ่น มาสัมภาษณ์แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อติดตามปัญหาเมื่อไปใช้ในการทำงานจริง

3. ผลักดันสู่นโยบายหลักของกระทรวงศึกษาธิการ เน้นวาระ“วัฒนธรรม/ทศวรรษเพื่อการสร้างธรรมาภิบาลอุดมศึกษา” ผลักดันเป็นหนึ่งในนโยบายสาธารณะของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสร้างคุณภาพอุดมศึกษาไทย ตาม

หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะความโปร่งใส ไม่มีการทุจริต คอร์รัปชันหนึ่งในนโยบายเพิ่มคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีสภามหาวิทยาลัยเป็นตัวตั้งไข่ให้กับวงการอุดมศึกษา

4. สนับสนุนงบประมาณองค์กรกลางเพื่อการดำเนินการในรูปแบบงบประมาณเฉพาะเพื่อให้เกิดการดำเนินงานครบกระบวนการในกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ “**ธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยไทยทั้งระบบ**” ดังนั้น การจะแสดงให้เห็นว่ารัฐให้น้ำหนักและเห็นความสำคัญจริงจังต่อโครงการดังกล่าวนี้เพื่อเชื่อมต่อไปสู่นโยบายคุณภาพการศึกษา ก็คือ รัฐต้องลงทุนเพื่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ต่อเนื่องเพราะการทำความเข้าใจและปลูกกระแสต่อสาธารณะให้เกิดการยอมรับนั้นเป็นงานที่ต้องทุ่มทรัพยากรทุกด้านในช่วงเริ่มต้นของการก่อร่างไฟให้ติด เมื่อสังคมทั้งภายในและต่างประเทศให้การยอมรับต่อผลการดำเนินงานดังกล่าวจะเป็นแรงผลักดันให้มหาวิทยาลัยอื่นๆ พัฒนาไปสู่ความเป็นธรรมาภิบาลโดยธรรมชาติด้วยการลงทุนจากงบประมาณตนเอง เพื่อให้เกิดชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ

ธรรมาภิบาล : จากก้าวที่ผ่านมา

โครงการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย (University Governance Program : UGP) ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นข้อถกเถียงและอภิปรายจากผู้เข้าร่วมอบรมในหลักสูตรธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาอุดมศึกษา โดยได้หยิบยกเฉพาะประเด็นที่เป็นสาระสำคัญดังนี้

■ สภามหาวิทยาลัย – ผู้กำกับพิทักษ์ธรรมาภิบาล

สถานภาพ :- สภามหาวิทยาลัยถือเป็นองค์กรสูงสุด เรียกว่าเป็นสภาผู้กำกับ (Governing Board) ทำหน้าที่พิทักษ์ธรรมาภิบาลและอัตรากิบาลโดยอาศัยมติของที่ประชุมเป็นกลไกบริหารสถาบันอุดมศึกษาตามระบบ อิสระ มีคุณธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่แตกต่างกันไปตามพ.ร.บ.จัดตั้งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง และกม.หรือการมอบอำนาจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นปัญหา :- สำหรับปัญหาสภามหาวิทยาลัยในฐานะผู้กำกับพิทักษ์ธรรมาภิบาลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีประเด็นน่าสนใจ คือ

1) **บทบาทหน้าที่ของสภาฯ** ที่ยังขาดความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ตนเอง หลายแห่งพบว่า นายกสภาฯ ขาดภาวะความเป็นผู้นำทำให้สภาฯ ทำหน้าที่เพียงพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่ออนุมัติ แต่กลับขาดบทบาทในการกำกับ วางนโยบายและกำหนดทิศทางเพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัย ในขณะที่กรรมการสภาฯ กลับทำงานโดยขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหาร หรือบางแห่งกลับแทรกแซงและก้าวก่ายการทำงานของฝ่ายบริหาร

2) **กลไกการทำงานของสภาฯ** ที่จะนำไปสู่การสร้างธรรมาภิบาลไม่เข้มแข็งขาดประสิทธิภาพในการทำงาน กลไกในที่นี้ประกอบด้วย คณะกรรมการสภาฯ การประชุมและมติสภาฯ ซึ่งมักพบว่าส่วนใหญ่กรรมการสภาฯ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักมักจะมีชื่อดำรงตำแหน่งอยู่หลายมหาวิทยาลัย จึงไม่ค่อยมีเวลาที่จะมาร่วมพิจารณาให้ความคิดเห็นต่อสภาฯ และมีการประชุมที่ไม่ต่อเนื่อง วาระในการประชุมสภาฯ ไม่มีประเด็นเชิงนโยบายแต่กลับไปเน้นประเด็นเชิงธุรการที่ไม่สำคัญ ตัดโอกาสกรรมการสภาฯ มีส่วนร่วมพิจารณาในประเด็นที่สำคัญและไม่ก่อให้เกิดมติสภาฯ จากองค์คณะที่นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง รวมทั้งข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับสภาฯ ที่อาจมีข้อความไม่ชัดเจนและยากที่นายกสภาฯ จะยึดถือปฏิบัติ นอกจากนี้ สภาฯ ยังขาดข้อมูลสำคัญเพื่อประกอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เน้นข้อมูลเชิงตัวเลขที่มุ่งเน้นเชิงปริมาณ (Quantitative) แสดงให้เห็นจำนวนรับนักศึกษาและจบออกไปเป็นจำนวนเท่าไร แต่ขาดข้อมูลในเชิงวิเคราะห์ หรือลักษณะ

ซับซ้อนเป็นต้นว่าบัณฑิตจบไปแล้วทำงานอะไร ประกอบอาชีพตรงสายวิชาหรือไม่ ทำไมจบไปแล้วทำงานอิสระหรือข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวในการผลิตบัณฑิตในแต่ละสาขาวิชา

3) **ระบบที่ควบคุมการทำงานสภาฯ** นับตั้งแต่กระบวนการสรรหานายกสภาฯ มหาวิทยาลัย และกรรมการสภาฯ มหาวิทยาลัย ที่มีมักจะพบว่าแม้จะมีกระบวนการเสนอชื่อนายกสภาฯ และกรรมการสภาฯ เพื่อการสรรหาเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีขั้นตอนในการกลั่นกรองบุคคลแล้วก็ตาม แต่ในความเป็นจริงปรากฏว่าผู้ที่มีอำนาจในการเลือกจะเอาใครนั้น ก็คือ อธิการบดีหรือฝ่ายบริหารนั่นเอง ตลอดไปจนถึงการประเมินผลการดำเนินงานของสภาฯ ที่สภาฯ เองก็ขาดความเข้าใจและยึดโยงอยู่กับผลประโยชน์ทับซ้อน

แนวทางและข้อเสนอแนะ :- มีข้อเสนอแนะและแนวทางในการป้องกันปัญหาข้างต้นก็คือ

- “การปฏิรูปสภามหาวิทยาลัย” เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งกระบวนการ ซึ่งควรดำเนินการ 1) กำหนดส่วนงานของตนเอง ที่เรียกว่า “สำนักงานสภาฯ” เพื่อเป็นกลไกในการทำงาน 2) ปฏิรูป “การประชุมสภาฯ” 3) การตั้ง “คณะกรรมการประจำ” และเลขานุการสภาฯ เพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงการทำงานต่างๆ 4) “การเพิ่มพูนสมรรถนะกรรมการสภาฯ” ทั้งนี้โดยมีนายกสภาฯ เป็นผู้รับผิดชอบและริเริ่มการปฏิรูปดังกล่าว ตามขั้นตอน ดังนี้

- นายกสภาฯ อธิการบดี เลขาสภาฯ ผู้แทนคณาจารย์ ผู้แทนฝ่ายบริหารและกรรมการสภาฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบเป็นกลุ่มริเริ่มดำเนินการปฏิรูปสภาฯ

- นายกสภาฯ นำประเด็น “ความต้องการที่จะปฏิรูปสภาฯ” สู่วาระการประชุมสภาฯ พร้อมข้อมูลโดยสรุปถึงขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปเพื่อหารือประเด็นดังกล่าว ต่อจากนั้นตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาข้อมูลและปรับปรุงรูปแบบการปฏิรูปสภาฯ ให้เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยตนเอง พร้อมกำหนดระยะเวลาเพื่อการนำเสนอต่อที่ประชุมสภาฯ ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพิจารณารายการการศึกษาและข้อเสนอการปฏิรูปสภาฯ ของคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้นในคราวต่อไป

- ข้อเสนอเพื่อลดปัญหาการทำงานที่ทับซ้อนกันระหว่าง คณะกรรมการประจำของสภาฯ และฝ่ายบริหาร ด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่การทำงานระหว่างฝ่ายกำกับ (Governance) และฝ่ายบริหาร (Management) ให้ชัดเจน รวมทั้งควรระบุข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานระหว่าง 2 ฝ่ายให้ชัดเจน เพื่อแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและยึดเป็นหลักปฏิบัติ โดยเคร่งครัด นอกจากนี้ บทบาทของเลขานุการสภาฯ ก็ต้องทำงานตามนโยบายไม่ใช่ทำงานตามคำสั่งอธิการบดี

• การปรับปรุงการสรณานายกสภาฯ และกรรมการสภาฯ เพื่อนำไปสู่การสร้างธรรมาภิบาล มีแนวทางดังนี้

- มหาวิทยาลัยวิเคราะหความตองการตนเองวาตองการอะไร บุคคลประเภทไหนและประโยชน์ที่จะได้รับจากบุคคลนั้นๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับมหาวิทยาลัยมากกว่าที่จะตองการผู้มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จัก

- มีฐานข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ในกระบวนการสรรหา

- ใช้ระบบการเสนอชื่อผ่านประชาคมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก เพื่อเปิดกว้างไม่จำกัดในวงแคบเหมือนที่ผ่านมา

- ควรมีการศึกษาวิจัยและหาข้อมูลเพื่อให้ได้แนวทางการสรณานายกฯ และกรรมการสภาฯ ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทมหาวิทยาลัยของไทยซึ่งแตกต่างกับต่างประเทศ ทั้งหน่วยงานผู้ดำเนินการ ระบบ และวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมอย่างใดก็ได้ ประเด็นที่ควรคำนึงก็คือ การสรรหาบุคคลใดก็ตาม บุคคลนั้นๆ ต้องไม่มีประโยชน์ทับซ้อนใดๆ กับตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ

■ สภามหาวิทยาลัย – ผู้กำกับคุณภาพวิชาการ/หลักสูตรการศึกษา

สถานภาพ :- การจัดการศึกษา หมายถึง งานวิชาการของมหาวิทยาลัยทั้งหมด ครอบคลุมการบริหารบุคลากรทรัพยากรต่างๆ ของมหาวิทยาลัย (ไม่ใช่เพียงการอนุมัติหลักสูตรเพียงอย่างเดียว) เป็นกิจกรรมที่ต้องเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ผู้สำเร็จการศึกษา การตรวจสอบและการประเมินผลผลิตของหลักสูตรที่แสดงถึงผลสำเร็จของมหาวิทยาลัย เพื่อระบุผลลัพธ์การบริหารจัดการและผลสำเร็จของนโยบายทางวิชาการของสภามหาวิทยาลัย ในเรื่องการอนุมัติหลักสูตร ปัจจุบันมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งกำหนดแนวทางในการดำเนินการแตกต่างกัน บางแห่งแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการดำเนินการ บางแห่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาหลักสูตรโดยมีองค์ประกอบเป็นบุคคลภายนอกทำหน้าที่กลั่นกรองหลักสูตรและนำเสนอบทวิเคราะห์เสนอต่อสภาฯ พิจารณาอนุมัติตามระเบียบที่มหาวิทยาลัยกำหนด

ประเด็นปัญหา :-

1. การดูแลคุณภาพงานวิชาการเป็นหนึ่งในภาระหน้าที่ของกรรมการสภามหาวิทยาลัยที่พบว่า ส่วนใหญ่สภาฯ ไม่ค่อยได้ดูแลทำให้คุณภาพงานวิชาการมีปัญหา

2. ปัญหามาตรฐาน มคอ. (TQF) ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพระดับหลักสูตรการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งไม่มีความเข้าใจในหลักการของ มคอ. ทำให้มหาวิทยาลัยคิดว่าเป็นแค่แบบฟอร์มเท่านั้น จึงมีปัญหาในลักษณะการนำไปสู่การปฏิบัติ

แนวทางและข้อเสนอแนะ :-

1. สภาฯ ตองคำนึงถึงความเชื่อมโยงการเปิดหลักสูตรที่สะท้อนถึงผลผลิตที่มีคุณลักษณะเฉพาะของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ประกอบกับสถานการณ์การแข่งขันด้านคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งควรมีการศึกษาความคุ้มค่าในการลงทุนเปิดหลักสูตรต่างๆ ตลอดจนการเชื่อมโยงมาตรฐานของสภาวิชาชีพที่มีต่อคุณภาพของหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และยังเป็น การสร้างความเข้มแข็งของระบบการจัดการคุณภาพของการบริหารหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาไทยให้พร้อมรับต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปีค.ศ. 2015 เพื่อสร้างศักยภาพการเปิดเสรีการศึกษาให้กับประเทศด้วย โดย

- ระดมสมองสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อร่วมกำหนดตัวชี้วัดสำหรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับบริบทและสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศกลุ่มอาเซียนเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องโดยเฉพาะการใช้ภาษาในการเรียนการสอนและการสื่อสารที่หลากหลาย

- เปิดหลักสูตรนานาชาติ ที่ไม่ควรปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนทั้งหมดให้มุ่งตอบสนองนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเท่านั้น แต่ต้องคงการเรียนการสอนที่เป็นอัตลักษณ์ของสถาบันการศึกษานั้นๆ ไว้และยึดพันธกิจการจัดการหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในประเทศเป็นสำคัญ ตลอดจนพิจารณาทบทวนเวลาเปิด-ปิดภาคเรียน การถ่ายโอนหน่วยกิต และใช้เวลาในการเตรียมความพร้อมของอุดมศึกษา

2. สภาฯ ควรให้ความสำคัญกับมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เช่น มาตรฐานที่ สกอ. กำหนด มาตรฐานวิชาชีพ เป็นต้น เพื่อเป็นหลักการเบื้องต้นในการอนุมัติหลักสูตรตามมาตรฐานวิชาการ และดำเนินการควบคู่กับการเสนอหลักสูตรไปยังสภาวิชาชีพเพื่อพิจารณาความเหมาะสมไปพร้อมกัน

3. ควรเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกันมีโอกาสสร้างบัณฑิตที่คุณลักษณะแตกต่างกันเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมที่มีความหลากหลาย

ต่อภาคสองฉบับถัดไป

กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสอน

“เล่าสู่กันฟัง...กิจกรรมการเรียนรู้การสอน “

การเรียนรู้การสอนเป็นหนึ่งในพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัยในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นคนดีและคนเก่งของสังคม เพื่อเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศสู่อนาคต รวมทั้งเป็นพลเมืองที่ดีของโลก เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ตลอดจน คุณลักษณะและทัศนคติของผู้เรียนในสมัยนี้มีความแตกต่างจากสมัยก่อนอย่างสิ้นเชิง

ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้การสอนในมหาวิทยาลัยชั้นนำต่างๆ ทั่วโลกทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย จึงมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนรู้การสอนทั้งระบบ ทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ผู้สอน สื่อการเรียนรู้การสอน เทคนิค และวิธีการสอน ตลอดจนการพัฒนาความเป็นวิชาการของกระบวนการเรียนรู้การสอน (Scholarship of Teaching and Learning : SoTL) เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

สถาบันคลังสมองของชาติ ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของกระบวนการเรียนรู้การสอน จึงได้ดำเนินกิจกรรมหลายรูปแบบในการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาคุณภาพอาจารย์ผู้สอนและความเป็นวิชาการของการเรียนรู้การสอนของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา อาทิเช่น

1) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรจากประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย มาแลกเปลี่ยนความรู้และวิธีปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ที่แต่ละประเทศได้ดำเนินการอยู่ เช่น Course Re-Design ของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ UK Professional Standards Framework (UKPSF) ของประเทศสหราชอาณาจักร หรือ วิธีปฏิบัติที่ดีของ University of Sydney เป็นต้น

2) จัดโครงการนำผู้บริหารมหาวิทยาลัยระดับนายกสภาฯ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ในสหราชอาณาจักร (ปีพ.ศ. 2556) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (ปี พ.ศ. 2558) และออสเตรเลีย (ปีพ.ศ. 2558) เช่นที่มหาวิทยาลัย Oxford,

Aston, Birmingham, SRH, Cologne University of Applied Science, University of Sydney, University of Melbourne และ Victoria University

3) จัดหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้การสอนเช่น “หลักสูตรการเรียนรู้การสอนสำหรับนักศึกษา Generation Z” “หลักสูตรการจัดการเรียนรู้เชิงรุก” และ “หลักสูตรวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้การสอน” เป็นต้น

4) จัดโครงการเข้าร่วมประชุมทางวิชาการนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้การสอน เช่น The 12th International Society for the Scholarship of Teaching and Learning (ISSOTL) Conference, 2015 จัดที่เมืองเมลเบิร์น โดยมี RMIT University และ Monash University ร่วมเป็นเจ้าภาพ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมมากกว่า 550 คน จาก 20 ประเทศ โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการจากประเทศไทย จำนวน 11 คน ประกอบด้วย รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ คณบดี และรองคณบดีจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทำให้ได้รับทราบประเด็นใหม่ๆ ที่น่าสนใจหลายประเด็น เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร มีแนวคิดที่จะพัฒนา Teaching Excellence Framework (TEF) ขึ้นมาเหมือน Research Excellence Framework (REF)

นอกจากนี้ ประเทศสิงคโปร์ ได้สร้าง Community of SoTL Peer จัดตั้ง Asian SoTL Network และมีวารสาร Asian Journal of the Scholarship of Teaching and Learning (AJSOTL) เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้การสอนในสิงคโปร์ เอเชีย และ ทั่วโลกอีกด้วย

5) จัดการสัมมนาทางวิชาการ เพื่อเป็นเวทีให้วิทยากรชาวไทยและต่างประเทศ มาแลกเปลี่ยนความรู้ และวิธีปฏิบัติที่ดีในประเด็นการเรียนรู้การสอนตลอดปีพ.ศ. 2558 ที่ผ่านมา เช่น การสัมมนาหัวข้อ “Innovation and Scholarship of Teaching and Learning : the Australian Experiences” “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้การสอน: สร้างคุณค่าแห่งนวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยงานวิจัย” และ “การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้การสอน : ประสบการณ์จากออสเตรเลียและการเข้าร่วม

ประชุม 2015 International Society for the Scholarship of Teaching and Learning (ISSOTL) Conference ที่ประเทศออสเตรเลีย” ซึ่งมีวิทยากรจากประเทศออสเตรเลียและประเทศไทยมาเป็นวิทยากรในการแลกเปลี่ยนความรู้และสะท้อนประสบการณ์จากการเข้าร่วมประชุม ISSOTL 2015 ด้วย

ผลจากการจัดกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวใหม่ๆ ในวงการอุดมศึกษาของประเทศไทย กล่าวคือ

1. เกิดเครือข่ายผู้สนใจเรื่อง “การพัฒนาความเป็นวิชาการในการเรียนการสอนของประเทศไทย” โดยมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งอาสารับเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมสัมมนาเพื่อสานต่องานเครือข่ายทุกปี เริ่มตั้งแต่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และปีพ.ศ. 2559 นี้จะมี มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้ดำเนินการจัดงาน

นอกจากนั้นแล้วยังมีการเสนอให้มีการรวมกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้าน Scholarship of Teaching and Learning (SoTL) ขึ้นเป็น Community of Practice เพื่อเป็นเวทีให้สมาชิกมาแลกเปลี่ยนวิธีปฏิบัติและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อันจะช่วยให้กิจกรรม SoTL แผ่ขยายในวงกว้าง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของประเทศไทยต่อไป

2. มหาวิทยาลัยหลายแห่งของไทยได้พัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของตนเองแล้ว ทั้งที่สมบูรณ์แล้ว และอยู่ในระหว่างการพัฒนา โดยประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากกิจกรรมที่สถาบันฯ ได้จัดขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นต้น

สำหรับในปีพ.ศ. 2559 นี้ สถาบันฯ กำหนดให้จัดกิจกรรมหลายรูปแบบเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนของประเทศไทยต่อไป อาทิ

- 1) การสัมมนาทางวิชาการหัวข้อ 2nd Scholarship of Teaching and Learning : Research driven transforming teaching and learning in community of practice” ระหว่างวันที่ 24-25 มีนาคม 2559 โดยจัดร่วมกับ สกอ. และ มหาวิทยาลัยมหิดล

- 2) โครงการส่งเสริมความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในนครซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย ประเด็น International Quality ซึ่งครอบคลุมประเด็นการเรียนการสอน ระหว่างวันที่ 2-8 เมษายน 2559

- 3) โครงการเข้าร่วมประชุมวิชาการนานาชาติ ISSOTL Conference 2016 ที่เมืองลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 8-15 ตุลาคม 2559

- 4) หลักสูตรการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และหลักสูตรวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ข้อมูลจาก ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร

ผู้สนใจสามารถติดตามข่าวสารได้ที่ www.knit.or.th

กิจกรรมส่งเสริมอาสาสมัครในอุดมศึกษา

“การบริหารจัดการอาสาสมัครและนักวิชาการเพื่อสังคมในประเทศญี่ปุ่น”
(Management of Student Volunteers and
Socially-Engaged Academics in Japan)

สถาบันคลังสมองของชาติ ร่วมกับ International Association of Volunteer Efforts (IAVE) ประเทศญี่ปุ่น และเครือข่ายจิตอาสา จัดโครงการส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการ “การบริหารจัดการอาสาสมัครและนักวิชาการเพื่อสังคมในประเทศญี่ปุ่น” (Management of Student Volunteers and Socially-Engaged Academics in Japan) เมื่อวันที่ 8 - 13 พฤศจิกายน 2558 ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น โดยในครั้งนี้มีผู้แทนมหาวิทยาลัยไทยเข้าร่วมจำนวน 19 ท่าน จาก 13 มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับมหาวิทยาลัยประเทศญี่ปุ่น 4 สถาบัน และองค์กรอาสาสมัคร 3 แห่ง

โดยได้รับเกียรติจาก Mr.Akira Lto, ประธานองค์กร International Association of Volunteer Efforts (IAVE) มานำเสนอสถานการณ์งานอาสาสมัครในประเทศญี่ปุ่น ตั้งแต่ปีค.ศ. 2006-2011 พบว่า 26.3 % ของประชากรญี่ปุ่นเป็นอาสาสมัคร ซึ่งเกิดขึ้นหลังภัยพิบัติแผ่นดินไหวที่เมืองโกเบ ในปีค.ศ. 1995 ประชากรกว่า 1 ล้านห้าแสนคนได้ออกมาช่วยเหลือผู้ประสบภัย นับว่าเป็นปรากฏการณ์งานอาสาสมัครครั้งใหญ่ในประเทศญี่ปุ่นและในปีค.ศ. 1998 ประเทศญี่ปุ่นออกกฎหมายเพื่อรองรับและดูแลองค์กรด้านอาสาสมัคร

และในปีค.ศ. 2011 ซึ่งเป็นปีอาสาสมัครสากลประเทศญี่ปุ่นเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่อีกครั้ง จึงเกิดกระแสอาสาสมัครจำนวนมากในกลุ่มคนหนุ่มสาว รัฐบาลมีการปรับอัตราภาษีเพื่อสนับสนุนการบริจาคของประชาชน จึงนับว่าปี 2011 นี้ถือเป็นปีแห่งการบริจาคของประเทศ และเกิดการเติบโตขององค์กรอาสาสมัครเพิ่มขึ้นตามมา ปัจจุบันมีการจดทะเบียนถึง 50,000 องค์กร ทั้ง องค์กรในรูปแบบ Non Government Organization (NGO) และ Non Profit Organization

(NPO) เพื่อเตรียมพร้อมรับมือสถานการณ์ภัยพิบัติ การช่วยเหลือ และการฟื้นฟู

ในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยของประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มเห็นความสำคัญของการผนวกแนวทางการเรียนรู้งานอาสาสมัครระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชนเข้าด้วยกัน เกิดการเรียนการสอนแบบ Service Learning, Comprehensive Learning การทำงานบริการสังคม รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์อาสาสมัครขึ้นภายในมหาวิทยาลัยต่างๆ พร้อมทั้งขยายผลไปยังโรงเรียนทั่วประเทศ แต่ว่าการทำงานอาสาสมัครของประเทศญี่ปุ่นยังประสบปัญหาด้านการประเมินผล ด้านการดูแลติดตามอาสาสมัครอย่างต่อเนื่อง ด้านการสร้าง Volunteer Coordinator เพื่อดูแลอาสาสมัคร หรือปัญหาความรู้ความเข้าใจ คนรุ่นใหม่ที่สนใจทำงานอาสาสมัครมากขึ้น แต่ไม่รู้ว่าทำงานอะไร และเริ่มต้นอย่างไร หลังจากนั้น ผู้แทนแต่ละองค์กรได้นำเสนอประสบการณ์งานส่งเสริมอาสาสมัครดังต่อไปนี้

● **มหาวิทยาลัยเมจิ กาคุอิน (Meiji Gakuin University)** ก่อตั้งศูนย์อาสาสมัคร Meiji Gakuin University Volunteer Center ขึ้นในมหาวิทยาลัยเป็นแห่งแรกของประเทศ ในปีค.ศ. 1995 ภายหลังเหตุการณ์ The Great Hanshin Awaji Earthquake ดำเนินงานตามปรัชญา “Do for Others” มีการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning แบบ PDSA : Plan -> Do -> Study -> Action ร่วมชุมชนและสังคมจัดเป็นวิชาเลือกเสรี ทั้งในรูปแบบการบรรยายและการลงมือปฏิบัติ เช่น วิชา Anthropology of Volunteer, NGO/NPO Social Enterprise, Sign Language, Social Design Introduction ซึ่งเป็นวิชาบรรยาย ส่วนวิชาที่เน้นลงมือปฏิบัติการและวิจัย ได้แก่ วิชาอาสาสมัครศึกษา รหัส 101 สอนการทำงานอาสาสมัครร่วมกับ NGO (NGO

Management) รหัส 102 เป็นวิชาสำหรับลง Field work ร่วมกับ NGO/NPO ในพื้นที่ช่วงภาคฤดูร้อน เป็นต้น

จากนั้นนักศึกษาต้องกลับมาเขียนรายงาน การถอดบทเรียนระหว่างนักศึกษา อาจารย์ และ NGO/NPO โดยใช้เวลาเรียน 15 ครั้ง (ครึ่งปีโดยประมาณ) ปัจจุบันมีความพยายามเชื่อมโยงวิชาอาสาสมัครศึกษาไปยังวิชาอื่นๆ ของมหาวิทยาลัย โดยมีศูนย์อาสาสมัครเป็นกลไกสนับสนุนประสานงานและเชื่อมโยงการเรียนรู้ในภาพรวม ทั้งนี้มหาวิทยาลัยได้ทำวิจัยเรื่อง Assessing Service – Learning and Civic Engagement : Principles and Techniques พบว่า การเรียนการสอนแบบ Active Learning สามารถกระตุ้นการเรียนรู้แก่นักศึกษา ก่อให้เกิดความเข้าใจสังคม เห็นปัญหา และเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในอนาคต

●มหาวิทยาลัยโตเกียว (The University of Tokyo)

เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งแรกของประเทศญี่ปุ่น ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1877 และหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติครั้งใหญ่ในประเทศ อธิการบดีมหาวิทยาลัยได้ส่งสารโดยรอบมหาวิทยาลัยเพื่อแสดงถึงบทบาทในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติโดยใช้คำสำคัญเพื่อเป็นแนวทางการทำงานคือ “อยู่-ร่วม-กัน” มหาวิทยาลัยโตเกียวมีจุดเด่นในด้านการนำงานวิจัยเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนงานอาสาสมัครของมหาวิทยาลัย กล่าวคือ หลังจากอาสาสมัคร (นักศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่) ลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบภัยและกลับมาเขียนรายงานเสนอมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นฐานข้อมูล จากนั้นมีการจัดระบบลงทะเบียนสำหรับอาจารย์ที่สนใจนำความรู้ไปปรับใช้ชุมชนประสบภัย โดยเป็นการทำวิจัยร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เช่น โครงการวิจัยเพื่อสร้างที่พักชั่วคราวสำหรับผู้สูงอายุ เป็นความร่วมมือระหว่างศูนย์วิจัยสังคมผู้สูงอายุ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ เป็นการนำความเชี่ยวชาญของแต่ละศาสตร์มาออกแบบร่วมกันในรูปของงานวิจัยเพื่อช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยมีการตั้งกองทุนสนับสนุนงานอาสาสมัครในส่วนของสวัสดิการ รวมถึงทุนสนับสนุนองค์กร NGO/NPO กลุ่มอิสระ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือฟื้นฟูพื้นที่ ซึ่งมีทั้งให้ทุนบางส่วนและให้ทุนทั้งหมด

●มหาวิทยาลัยวาเซดะ (Waseda University)

เป็นมหาวิทยาลัยเอกชน ก่อตั้งศูนย์อาสาสมัคร Waseda University The Hirayama Ikuo Volunteer Center (WAVOC) ภายใต้ปรัชญา “การเป็นสะพานเชื่อมระหว่างมหาวิทยาลัยและสังคม” จัดการเรียนการสอนด้านอาสาสมัครเพื่อสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Experience-based Learning) เปิดสอนด้านอาสาสมัครในวิชาเลือกเสรี 19 วิชา และเปิดวิชาต่อเนื่องในสาขาอาสาสมัครและการทำประโยชน์เพื่อสังคม 60 วิชา กระบวนการจัดการเรียนการสอนเริ่มจากการเรียนปรับพื้นฐานการทำงานอาสาสมัครเบื้องต้น เช่น วิชาด้านสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม เกษตร การช่วยเหลือฟื้นฟู การช่วยเหลือและพัฒนาระหว่างประเทศ เป็นต้น การฟังบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญก่อนลงพื้นที่ปฏิบัติการจริง และการทำ Project based โดย WAVOC ทำหน้าที่พี่เลี้ยงและดูแลนักศึกษา การสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมในลักษณะ Support Club (บางส่วนนักศึกษาต้องสมทบ) อีกทั้งยังมีโครงการอาสาสมัครภายในประเทศ (เมืองนิคาตะ อิวาเตะ มียาเกะ) และนอกประเทศ เช่น สปป.ลาว กัมพูชา อินเดีย แทนซาเนีย เป็นต้น โดยมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและประสานงานองค์กรเครือข่ายที่ WAVOC ได้มีการทำ MOU ไว้ โดยมีกระบวนการเตรียมความพร้อมแก่นักศึกษาก่อน มีการฝึกอบรม (การดูแลตัวเองจากโรคติดต่อ ความเข้าใจสังคมวัฒนธรรม ฯลฯ) การลงพื้นที่ และการถอดบทเรียน (โดยการตั้งคำถามแบบมีส่วนร่วม ทบทวนความรู้สึกลึก/ เบื้องหลังความรู้สึก และคิดเชื่อมโยงประสบการณ์อาสาสมัครกับความรู้เชิงวิชาการ) เพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ต่อไป จากกระบวนการของ WAVOC พบว่าเมื่อนักศึกษาผ่านการเรียนการสอนบางคนสนใจลงเรียนเพิ่มเติมในรายวิชาอื่นๆ ที่ลึกซึ้งและสร้างความเชี่ยวชาญทางวิชาการมากขึ้น บางคนจบออกไปก็จัดตั้งองค์กรอาสาสมัครเพื่อต่อยอดการทำงานจากการลงพื้นที่ระหว่างเรียน

◆ Japan College of Foreign Languages, JCFL (Vocational College) เกิดขึ้นจากภารกิจของการสร้างล่ามแปลภาษา เพื่อการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งแรกที่มหานครโตเกียวเป็นเจ้าภาพ ในปี 1964 จากนั้นขยายการจัดการเรียนการสอนไปยังสาขาอื่นๆ กระทั่งถึงปัจจุบันเน้นการเรียนการสอนด้านภาษาสำหรับนักศึกษาญี่ปุ่นและต่างชาติ รวมทั้งการส่งนักศึกษาญี่ปุ่นไปเรียนยังนานาประเทศภายใต้ปรัชญา “การทำประโยชน์เพื่อสังคม ผ่านการศึกษา” (Contribute to the society through education) เน้นการเรียนรู้บนความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อการสร้างคนให้คนสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน มีหลักการสำคัญ 8 ประการ คือ

- 1) การพัฒนาความเป็นมนุษย์ผ่านการศึกษาด้วยตนเองแบบองค์รวม 2) การสร้างคนให้คิด วิเคราะห์ ฝึกทักษะการแก้ไขปัญหา 3) มีความคิดสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม 4) การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการรักษาของดีที่มีอยู่เดิมและพร้อมปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง 5) เปิดใจ/เปิดรับการสื่อสาร 6) การฝึกอบรมด้านอาชีพในระดับสูง 7) พัฒนาจิตวิญญาณพื้นฐานเพื่อการพึ่งตนเอง โดยคำนึงถึงความสำคัญของรากเหง้า ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี 8) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

JCFL ยึดหลักการเรียนการสอนในสาขาเฉพาะทางเพื่อสร้างทักษะอาชีพอย่างมีคุณภาพสู่สังคมโลก และเปิดสอนวิชาอาสาสมัครระหว่างประเทศ ภายใต้หลักสูตรสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อ “การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” ต่อมาเปิดสอนวิชาอาสาสมัครนานาชาติ ด้วยการเชิญ NGO/NGO มาบรรยาย และปัจจุบันเปิดสาขานี้ลงเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่ อีกทั้งมีการสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษา กีฬาของเด็ก การปลูกต้นไม้ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในพม่าและเนปาล

◆ ศูนย์อาสาสมัครแห่งมหานครโตเกียว (Tokyo Voluntary Action Centre : TVAC) ก่อตั้งในปีค.ศ. 1981 ทำหน้าที่สนับสนุนงานอาสาสมัครของกรุงโตเกียว สนับสนุนการทำงานของอาสาสมัคร และองค์กร NGO/ NPO ทั้งการให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาแก่อาสาสมัครที่สนใจเข้าไปมีส่วนร่วมทำงานอาสาสมัครในภาคส่วนต่างๆ ของเมือง ซึ่ง TVAC มีศูนย์อาสาสมัครย่อยระดับชุมชน จำนวน 64 ศูนย์เพื่อรองรับอาสาสมัครที่สนใจ รวมไปถึงศูนย์อาสาสมัครในมหาวิทยาลัย และศูนย์อาสาสมัครของห้างร้านต่างๆ พร้อมทั้งทำหน้าที่สร้างเครือข่ายและประสานงานด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และส่งเสริมเครื่องมือวิธีการทำงานอาสาสมัคร การเป็นพื้นที่กลางของข้อมูลข่าวสารและการ linkage ผู้สนใจงานอาสาสมัครและองค์กรอาสาสมัคร ผ่านวารสาร จดหมายข่าว “Volunteer Network” การจัดทำรายงานประจำปี TVAC การวิจัยงานอาสาสมัครเพื่อวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การจัดฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพแก่อาสาสมัคร ศูนย์อาสาสมัคร NGO NPO และโรงเรียน โดยมีเนื้อหาการอบรมว่าด้วย การจัดการอาสาสมัคร การระดมทุนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานอาสาสมัคร การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย การจัดแคมเปญเพื่อการรณรงค์ทางสังคม เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านอาสาสมัครผ่านงาน “Volunteer Messe Tokyo” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “Volunteer Forum”

ในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี คล้ายงานมหกรรมจิตอาสา ในสถาบันการศึกษา (Education Volunteer Expo) ของประเทศไทย และสนับสนุนการจัดกิจกรรมอาสาสมัคร (Projects) ทั้งอาสาสมัครในชุมชน (Community Volunteer Program) อาสาสมัครในโรงเรียน (School Volunteer Programs) อาสาสมัครสำหรับเยาวชน (Youth Volunteer Programs) อาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุ (Senior Volunteer Programs) และอาสาสมัครสำหรับภาคธุรกิจ (Corporate Volunteer Activities) กิจกรรมฟื้นฟูบูรณะจากภัยพิบัติ รวมทั้งการเป็นกองทุนสนับสนุนกิจกรรมอาสาสมัครโดยได้รับงบประมาณมาจาก Tokyo Metropolitan และจากการบริจาค

💧 **ศูนย์เยาวชนชะวะยะกะ (SAWAYAKA YOUTH CENTER)** ก่อตั้งในปีค.ศ. 2010 เกิดเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านเด็กและเยาวชน ภายใต้แนวคิด “Fureai” หมายถึง “การสัมผัสซึ่งกันและกัน” อันเป็นจุดเริ่มต้นของการทำความเข้าใจหลักพื้นฐานของการทำงานอาสาสมัคร โดยศูนย์เยาวชนฯ มุ่งเน้นการเปิดมุมมองให้เด็กมองเห็นสิ่งต่างๆ รอบตัว และทำงานอาสาสมัครจากเรื่องราวรอบตัว เช่น การทำงานบ้าน การช่วยเหลืองานในครอบครัว ชุมชน ทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกได้ว่าเรามีได้อยู่เพียงลำพังแต่มีคนอยู่รอบๆ ตัวเขา ทั้ง พ่อแม่ ครอบครัว และเพื่อน

ศูนย์เยาวชนฯ จัดกิจกรรมและโครงการด้านอาสาสมัคร 4 ส่วน ได้แก่ 1) Fureai Volunteer Passport Program : Passport อาสาสมัคร เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เลือกทำงานอาสาสมัครที่สนใจ แล้วจดบันทึกกิจกรรมและสะท้อนการเรียนรู้ลงใน Passport ด้านหลังของ Passport เปิดโอกาสให้เด็กเลือกสนับสนุนองค์กรอาสาสมัครที่ตนเองสนใจ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนประถม และมัธยมเป็นอย่างดี 2) School Volunteer Summit Program : โปรแกรมการจัดอบรมครูผู้นำ เพื่อส่งเสริมการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมแก่เด็กแต่ละช่วงวัย ด้วยการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายลักษณะการจัดกิจกรรมให้แก่ครูระดับประถม-มัธยมปลาย 3) Local Community Volunteer Club of Youth Promotional Program : การส่งเสริมกลุ่มอาสาสมัครเยาวชนในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เด็กมัธยมทำกิจกรรมอาสาสมัครในชุมชน เพิ่มพื้นที่เรียนรู้นอกห้องเรียน โดยมีศูนย์เยาวชนฯ ช่วยเชื่อมประสานระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ในชุมชน โดยมีผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการมาร่วมกิจกรรมด้วยมีการอบรมผู้นำชุมชน รวมไปถึงการจัดทำคู่มือสำหรับผู้นำชุมชนเผยแพร่ 4) Surveys and Research Program to Develop Children's Abilities as Human Being : การศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาเด็กและบ่มเพาะความเป็นมนุษย์เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างศูนย์เยาวชนฯ กับมหาวิทยาลัย เพื่อทำการศึกษาวิจัยในกลุ่มเด็กเล็ก เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการส่งเสริมให้เด็กมีพลังในการอยู่ร่วมกัน

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงานครั้งนี้ พบว่า

- มหาวิทยาลัยของประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับกระบวนการอาสาสมัครทั้งในและนอกห้องเรียน เน้นกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์ตรงแก่นักศึกษา การสอนให้นักศึกษาเรียนรู้ปัญหาสังคมจาก

การทำงานอาสาสมัครแล้วย้อนกลับมาทบทวนศักยภาพของตนเองในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม

- เห็นแนวทางการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่หลากหลายบนพื้นฐานของต้นทุนเดิมที่มหาวิทยาลัยมี
- เห็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนานักศึกษาในแง่ของความรู้สึกรู้สึก ความคิด และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา
- เห็นความเชื่อมโยงของงานบริการวิชาการและการวิจัยสู่กิจกรรมอาสาสมัคร เพื่อการแก้ไขปัญหาสังคมโดยเน้นกระบวนการทำงานร่วมกันในหลายภาคส่วน (มหาวิทยาลัย รัฐ NGO NPO และชุมชน)

- และในส่วนขององค์กรด้านอาสาสมัคร พบว่า มีการพัฒนาเครื่องมือเพื่อช่วยหนุนเสริมอาสาสมัคร ซึ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี เห็นบทบาทหน้าที่เชื่อมประสานเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือในทุกภาคส่วน การเป็นองค์กรประสานงานกลาง Umbrella Organization/Coordinating Agency และเป็นกลไกสนับสนุนด้านแหล่งทุนแก่อาสาสมัคร โรงเรียน มหาวิทยาลัย องค์กร NGO NPO และชุมชน

ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมได้สะท้อนแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในมหาวิทยาลัย เช่น การนำกระบวนการอาสาสมัครเข้าไปผนวกกับการพัฒนาความเป็นวิชาการ งานวิจัย การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งวิชาศึกษาทั่วไป วิชาเลือกเสรี รวมไปถึง งานกิจกรรมนักศึกษา ตลอดจนการนำแนวทางการจัดการอาสาสมัครในรูปแบบของศูนย์อาสาสมัครกลับไปขับเคลื่อนในมหาวิทยาลัย รวมทั้งการสร้างความร่วมมืออย่างต่อเนื่องของเครือข่ายเพื่อร่วมกันพัฒนางานอาสาสมัครในประเทศไทยต่อไป

ข้อมูลจาก คุณสุกัญญา เศษขุนทด

รวมพลนักก้าวสู่ธรรมาภิบาล

กระแสความต้องการให้เกิดธรรมาภิบาลอุดมศึกษาในยุคปัจจุบันเริ่มมีความหวังมากขึ้นจากการที่ภาครัฐเริ่มเอาใจจริงเอาใจในการสร้างให้เกิดกลไกต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเกิดธรรมาภิบาลในมหาวิทยาลัย ซึ่งเริ่มจากการกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ โดยได้จัดเวทีระดมความคิดเห็นแก้ไขปัญหาดรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาดรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา โดยมี นายไมเคิล เดวิด เชลบีย์ ที่ปรึกษา รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นางสาวอาภรณ์ แก่นวงศ์ เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สรนิต ศิลธรรม รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะบุคลากร สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และหน่วยงานอื่นๆ เข้าร่วมประชุม คือ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.), สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย)

นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ รมช.ศึกษาธิการกล่าวว่า ขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการมีปัญหาเรื่องธรรมาภิบาลในสถานศึกษาจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 เป็นประเด็นการร้องเรียนความไม่ชอบธรรมและการประพฤติผิดในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีประเด็นหลักๆ ในการร้องเรียน 3 ประการ คือ การสรรหาผู้บริหารและสภามหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นธรรม การจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพและไม่ได้มาตรฐาน และการคัดลอกผลงานทางวิชาการเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ รวมถึงการจ้างทำและคัดลอกวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นย่อยอื่นๆ อาทิ การจัดทำหลักสูตรปลอมโดยมีอาจารย์มาแขวนชื่อในหลักสูตรแต่ไม่ได้ทำการสอนจริง รวมถึงการอนุมัติปริญญาโดยที่หลักสูตรยังไม่ผ่านพระราชกฤษฎีกา การเปิดหลักสูตรปริญญาเอกที่ไม่ได้มาตรฐาน การบริหารงานที่ไม่โปร่งใส เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการบริหารจัดการ การประมุลงาน ปัญหากรรมการสภามหาวิทยาลัยร่วมกันทุจริต และการจัดอบรม ศึกษาดูงานให้กับหน่วยงานในส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการตั้งงบประมาณที่ไม่เป็นจริง ทำให้เกิดการใช้งบประมาณ ผิดวัตถุประสงค์ เป็นต้น

จากปัญหาดรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวจึงได้ให้สกอ.เชิญหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งเปรียบเสมือนเป็นผู้ดูแลความยุติธรรมของประเทศ มาระดมความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาละอบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และยุติธรรมในสถาบันอุดมศึกษา โดยรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และ สกอ.จะดำเนินการเรื่องนี้อย่างจริงจัง

ทั้งนี้ จากการหารือกับหน่วยงานต่างๆ ในครั้งนี้ ทำให้กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นแนวทางการแก้ไขปัญหามากมายของกฎหมาย ซึ่งหากเกิดการกระทำผิด ผู้ที่กระทำผิดต้องรับผิดชอบหลายกระหนงนอกจากการโดนไล่ออก อาทิ การยึดเงินคืน การเอาผิดทางอาญา การฟ้องศาลปกครอง การฟ้องตามมาตรา ๑๕๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญาวาดด้วยการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความผิดการขโมยทรัพย์สินทางปัญญา การฟ้องละเมิด เป็นต้น

สำหรับประเด็นการคัดลอกผลงานวิชาการ ที่ผ่านมาเมื่อพบว่ากระทำความผิด ก็ไล่ออกแล้วจบ ไม่เป็นข่าว ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นว่า มหาวิทยาลัยควรดำเนินการมากกว่านั้น เช่น การดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและอาญา การริบทรัพย์สิน เนื่องจากเป็นทรัพย์สิน

ที่ไม่พึงจะได้ สกอ.ก็สามารถรับเป็นตัวแทนในการฟ้องร้องได้ และหากผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าของผลงานอยู่ต่างประเทศจากการเลื่อนวิทยฐานะ หากหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องพบหลักฐานว่ามีการกระทำความผิด ส่วนมาตรการที่จะดำเนินการตามข้อร้องเรียน ดำเนินการได้โดยไม่ต้องรอให้บุคคลอื่นมายื่นร้องเรียน แม้แต่บัตรสนเท่ห์ที่มีหลักฐานครบถ้วนโดยไม่ระบุชื่อผู้ร้องเรียน สกอ.ก็ยืนยันว่าสามารถดำเนินการได้ทันที

หลังจากการประชุมครั้งนี้จะมีการกำหนดมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหารัฏฐาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชนให้แล้วเสร็จภายใน 1-2 เดือน เพื่อเป็นแนวทางที่จะต้องนำไปปฏิบัติได้จริง โดยจะแจ้งให้สังคมได้รับทราบต่อไปด้วย เพื่อให้การแก้ไขปัญหารัฏฐาภิบาลมีประสิทธิภาพและยุติธรรม เพราะสังคมมีความคาดหวังให้การอุดมศึกษาอันเป็นที่รวมปัญญาชนของประเทศ ควรมีกรณีฟ้องร้องน้อยกว่าองค์กรอื่น และมีแนวทางการดำเนินงานในรูปแบบใหม่ด้วยการมีหน่วยงานผดุงความยุติธรรมต่างๆ เป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษา

ที่มา : <http://www.mua.go.th>

วันที่ 30 พฤศจิกายน 2558

หลังจากนั้น หน่วยงานภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา : สกอ.) ได้มีการประกาศธรรมาภิบาลเป็นหนึ่งใน 5 เรื่องสำคัญที่ต้องเร่งพัฒนา

นางสาวอรุณ แก่นวงศ์ เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เปิดเผยถึงประเด็นนโยบายหลักในการพัฒนาอุดมศึกษาว่า จะให้ความสำคัญ ได้แก่

- (1) คุณภาพนักศึกษาและบัณฑิต สกอ. จะส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาคุณภาพ นักศึกษาและบัณฑิต ให้มีความรู้ความสามารถทั่วไป ประกอบอาชีพได้ และมีคุณธรรม จริยธรรม
- (2) คุณภาพมาตรฐานหลักสูตร สกอ. จะผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบและกลไกในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานในด้านต่างๆ ให้ทัดเทียมกับนานาชาติ มีการปรับเกณฑ์ที่จะให้สถาบันอุดมศึกษา มีอิสระในการกำหนดตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงานที่ใช้ในการติดตามประเมิน และรายงานคุณภาพของหลักสูตรตามบริบทและวัตถุประสงค์การผลิตบัณฑิตของแต่ละหลักสูตร
- (3) การพัฒนาอาจารย์ สกอ. ได้ดำเนินการผลิตและพัฒนาอาจารย์สาขาต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง เช่น สนับสนุนทุนเรียนดุษฎีศาสตรและสังคมศาสตร ทุนพัฒนาอาจารย์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วกลับมาเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
- (4) การพัฒนางานวิจัย สกอ. จะส่งเสริมและพัฒนากิจการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ รุ่นกลาง และระดับอาวุโส
- (5) ธรรมาภิบาล สกอ. จะส่งเสริม สนับสนุน และผลักดัน ให้สถาบันอุดมศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการภายในสถาบันอุดมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถาบัน คณาจารย์ และบุคลากรต่างๆ ในสถาบัน ให้มีการทำงานด้วยความโปร่งใส มีความเป็นธรรม ตรวจสอบได้ทั้งด้านบริหารงานบุคคล บริหารงานวิชาการในด้านการเรียนการสอน การบริการทางวิชาการ การสรรหาผู้บริหารในระดับต่างๆ การแต่งตั้งบุคลากร กรรมการสภาหรือการโยกย้ายภายในสถาบัน

ที่มา : <http://www.mua.go.th>

จะเห็นได้ว่า ธรรมาภิบาลเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกในทุกภาคส่วนของประชาคมมหาวิทยาลัย

หลักสูตร “การบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศ”

Curriculum Management for Academics Excellence : CMAE

หลักการและเหตุผล

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบัน การบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศ ถือว่าเป็นภารกิจหลักที่สำคัญของผู้บริหารวิชาการของคณะและมหาวิทยาลัยในการพัฒนาอุดมศึกษาไทย โดยการบริหารหลักสูตรจะต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย และเป็นไปตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว มาตรฐานระดับชาติ และนานาชาติเพื่อตอบสนองนโยบาย มุ่งสู่วิสัยทัศน์ ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล และการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ โดยเฉพาะการที่มีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์มาตรฐาน และการประกันคุณภาพใหม่

องค์ประกอบของการบริหารหลักสูตร จะต้องมีการจัดการ การดำเนินการ การควบคุม ส่งเสริม และสนับสนุนให้พันธกิจต่างๆ ในคณะของมหาวิทยาลัยสามารถตอบสนองสู่นโยบายหรือบรรลุดตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในขณะเดียวกันการบริหารหลักสูตรให้บรรลุผลสำเร็จจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในแต่ละระดับเป็นเป้าหมายที่สำคัญ การดำเนินการหรือการจัดกิจกรรมทุกอย่างต้องนำเข้าสู่เป้าหมายนั้น จะเห็นได้ว่า การบริหารหลักสูตรจะเกี่ยวพันกับบุคลากรทุกระดับภายในมหาวิทยาลัย รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกมหาวิทยาลัย

ดังนั้น โดยผู้บริหารวิชาการของมหาวิทยาลัย จะต้องตระหนักอย่างมากในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาบุคลากร ให้มีศักยภาพ และมีคุณสมบัติขั้นสูงของพนักงานและคณาจารย์ การจัดการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับเพื่อความเป็นเลิศในระดับสากล หลักสูตรทั้งระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษาที่จะต้องพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษา

และวิจัยให้สอดคล้องกับภูมิทัศน์ใหม่และมาตรฐานระดับสากล นอกจากนี้ จะต้องสร้างหลักสูตรใหม่ที่มีความทันสมัยและสอดคล้องกับวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

สถาบันธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย ภายใต้สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย ได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศมาเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนา และการปฏิรูปอุดมศึกษาเพื่อดำเนินพันธกิจตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาวฯ ในการผลิตหลักสูตรการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการวิชาการ ในการบริหารหลักสูตรเพื่อให้เกิดคุณภาพ ตอบสนองต่อพันธกิจของทั้งคณะและมหาวิทยาลัย ตลอดจนหลักสูตรที่ทันสมัยสอดคล้องกับประเด็นท้าทายอุดมศึกษาในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการด้านวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องของบุคลากร และเพื่อมุ่งสู่คุณภาพอุดมศึกษา จึงได้จัดหลักสูตร “การบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศ (Curriculum Management for Academics Excellence : CMAE)” ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารวิชาการ ในการบริหารหลักสูตร ตามศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยสอดคล้องกับนโยบายปรัชญาอุดมศึกษา และกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาวฯ ตลอดจนสถานการณ์แวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถาบันอุดมศึกษา

2. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักคิดและแนวทางปฏิบัติเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษาพ.ศ. 2558 ในบริบทของอุดมศึกษาที่มีมาตรฐานระดับชาติและสากล ตลอดจนประเด็นท้าทายอุดมศึกษาในปัจจุบันและอนาคต

3. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการประกันคุณภาพระดับหลักสูตรแนวใหม่ ในการดำเนินงานบริหารหลักสูตรตามระบบคุณภาพและกลไกที่สถาบันนั้นๆ กำหนดขึ้น โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบคุณภาพต่างๆ ตามเกณฑ์มาตรฐานสากล

4. เพื่อให้มีแนวทางในบูรณาการการบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศ ภายใต้บริบทของเกณฑ์มาตรฐานใหม่ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ และเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการอุดมศึกษาที่ดี

5. เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพและเครือข่ายความร่วมมือในระหว่างผู้บริหารวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ อันนำไปสู่ความร่วมมือในการดำเนินงานทั้งภายในและระหว่างหน่วยงานที่มั่นคงและยั่งยืน

ระยะเวลาดำเนินการและสถานที่

การอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้เวลาทั้งสิ้น 2 วัน

วิทยากร

เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณะอนุกรรมการด้านมาตรฐานการอุดมศึกษา และคณะอนุกรรมการด้านการติดตามและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ

กำหนดการ

หลักสูตร “การบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศ”
วันที่ 10-11 มีนาคม 2559 โรงแรมเซ็นจูรี พาร์ค กรุงเทพมหานคร

เนื้อหาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ ความพร้อมของมหาวิทยาลัย ความต้องการทางด้านวิชาการและวิชาชีพ ระบบและกลไกบริหารหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ระบบและกลไกการเปิดหลักสูตรใหม่ และปรับปรุงหลักสูตรตามแนวทางปฏิบัติที่กำหนดโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และการรับรองหลักสูตรจากสภาหรือองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการรับผิดชอบในการเปิด ปิด และพัฒนาหลักสูตร โดยสาระสำคัญดังนี้

☐ หลักคิดและแนวทางปฏิบัติเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษา 2558

☐ การประกันคุณภาพระดับหลักสูตรยุคใหม่ IQA, CUPTQA, AUNQA

☐ การบูรณาการการบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศ ตามแนวทางเกณฑ์ TQF และ EdPEX

☐ การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) การบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศ

วันที่	เวลา	หัวข้อหลักสูตร
10 มี.ค. 59	8.30-11.30	หลักคิดและแนวทางปฏิบัติเกณฑ์มาตรฐานอุดมศึกษา 2558 โดย ศ.นพ.สุรศักดิ์ ฐานิพานิชสกุล หลักการ และความหมายของเกณฑ์ 58 และไขข้อข้องใจและเพิ่มความกระจ่างในประเด็นที่น่าสับสน เพื่อให้เข้าใจและหาทางปฏิบัติอย่างถูกต้อง ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับคณะมหาวิทยาลัยสูงสุด
	13.00-16.00	การประกันคุณภาพระดับหลักสูตรยุคใหม่ IQA, CUPTQA, AUN-QA โดย รศ.ดร.วิเชียร ชูติมาสกุล สาระของผู้ประเมินคุณภาพจากหลายแห่งโดยมีการเปรียบเทียบ เพื่อให้จัดการประกันคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและเลือกใช้เกณฑ์ที่เหมาะสมกับคณะมหาวิทยาลัยนั้นๆ
11 มี.ค. 59	8.30-11.30	การบูรณาการการบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศ โดย รศ.ดร.บวร ปภัสราทร การบริหารหลักสูตรอย่างบูรณาการสู่ความเป็นเลิศตามแนวทางเกณฑ์ 58 TQA และ EdPEX
	13.00-16.00	Workshop กรณีศึกษา (Case Study) การบริหารหลักสูตรอย่างยั่งยืน เป็นการฝึกปฏิบัติการเชิงบูรณาการความรู้จากทั้งสองวัน

สถาบันธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย ภายใต้สถาบันคลังสมองของชาติ มุลินีส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย
ขอเชิญชวนสมัครเข้าร่วมอบรม

หลักสูตร ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา
(University Governance Programme, UGP)

UGP 22	21-22-23-24-25 มี.ค. 59
UGP 23	7-8-9-10-11 พ.ย. 59

หลักสูตร ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาคณะ
(Faculty Governance Programme, FGP)

FGP 13	27-28-29-30 เม.ย. 2558
FGP 14	25-26-27-28 พ.ค. 2558
FGP 15	17-18-19-20 ส.ค. 2558

หลักสูตร การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย
(University Risk Management, URM)

URM 7	9-10 มี.ย. 59
URM 8	7-8 ก.ค. 59
ดูงาน	28-29 ก.ค. 59

หลักสูตร การบริหารการจัดการความต่อเนื่องของ
ระบบงานของมหาวิทยาลัย
(Business Continuity Management)

BCM 4	16-17 มี.ย. 59
BCM 5	8-9 ก.ย. 59

หลักสูตร การบริหารหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศ (Curriculum
Management for Academics Excellence, CMAE)

CMAE 1	10-11 มี.ค. 59
CMAE 2	11-12 ก.ค. 59

หลักสูตร กฎหมายมหาชนกับ
การบริหารงานมหาวิทยาลัย

LAW 1	23-24 มี.ย. 59
-------	----------------

สามารถสมัครออนไลน์ที่ www.knit.or.th

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ โทรศัพท์ : 02 640 0461 ต่อ 101 (คุณฉันทลักษณ์) 108 (คุณจริยา)

E-mail : Carjhan1411@gmail.com / Jariya@knit.or.th